

Planfrågor m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar bostadsutskottet dels regeringens proposition 2002/03:27 Vissa överklaganden enligt plan- och bygglagen, dels motioner från 2002 års allmänna motionstid i frågor om kommunala planer m.m. Det har inte väckts någon motion med anledning av regeringens proposition.

I propositionen lämnar regeringen ett förslag om en begränsad förändring av gällande instansordning innebärande att vissa av de bygglovsärenden m.m. som regeringen i dag prövar förs över till de allmänna förvaltningsdomstolarna. Prövningen av överklagade detaljplaner m.m. förutsätts därvid ligga kvar hos regeringen i avvaktan på resultatet av den vidare översyn av plan- och bygglagen som den parlamentariskt sammansatta kommittén (PBL-kommittén, dir. 2002:97) skall göra.

Utskottet föreslår att riksdagen antar propositionens lagförslag.

Motionsförslagen avser framför allt olika krav som bör ställas vid kommunal planering och frågor som särskilt bör uppmärksammas i detta sammanhang. Det gäller bl.a. tysta miljöer och buller, lokalisering av mobiltelefonmaster och kraftledningar, brottsförebyggande åtgärder, översvämningsrisker och handelsetableringar.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks. I de flesta fall hänvisar utskottet till pågående utvecklingsarbete och utredningar eller till det inom PBL-kommittén pågående arbetet med en översyn av plan- och bygglagen.

Till betänkandet har fogats 14 reservationer och 5 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Bakgrund.....	7
Utskottets överväganden.....	8
Inledning.....	8
Instansordningen för vissa överklaganden enligt plan- och bygglagen.....	8
Propositionen.....	8
Utskottets ställningstagande.....	9
Övergripande planfrågor.....	9
Agenda 21.....	11
Grönområden m.m.....	12
Handelsändamålet i detaljplan.....	13
Extern handel.....	14
Kommunala servicezoner.....	15
Den statliga kontrollen av kommunala planer.....	16
Brottsförebyggande planering.....	16
Tysta miljöer och buller.....	18
Bakgrund.....	18
Motionerna.....	21
Utskottets ställningstagande.....	21
Hantering av översvämningsrisker i den fysiska planeringen.....	23
Lokalisering av mobiltelefonmaster och kraftledningar, m.m.....	23
Inledning.....	23
Motionerna.....	24
Miljöbalkens försiktighetsprincip m.m.....	24
Forskning m.m. angående strålning.....	27
Pågående utredningar m.m. i övrigt.....	30
Utskottets ställningstagande.....	30
Bevarande av kulturmiljöer m.m.....	31
Kolonitradgårdar.....	32
Föreningen Svenska Stadskärnor.....	33
Reservationer.....	35
1. Agenda 21, punkt 3 (kd, c).....	35
2. Grönområden m.m., punkt 4 (kd).....	35
3. Grönområden m.m., punkt 4 (c, mp).....	36
4. Handelsändamålet i detaljplan, punkt 5 (m, fp).....	37
5. Extern handel, punkt 6 (kd).....	39
6. Extern handel, punkt 6 (v).....	40
7. Extern handel, punkt 6 (mp).....	41
8. Kommunala servicezoner, punkt 7 (m).....	42
9. Den statliga kontrollen av kommunala planer, punkt 8 (m).....	43
10. Brottsförebyggande planering, punkt 9 (kd, c).....	44
11. Tysta miljöer och buller, punkt 10 (mp).....	45

12. Hantering av översvämningsrisker i den fysiska planeringen, punkt 11 (kd, c).....	46
13. Lokalisering av mobiltelefonmaster och kraftledningar, m.m., punkt 12 (v).....	47
14. Lokalisering av mobiltelefonmaster och kraftledningar, m.m., punkt 12 (mp).....	48
Särskilda yttranden.....	50
1. Övergripande planfrågor, punkt 2 (m, fp, kd, c).....	50
2. Grönområden m.m. och Tysta miljöer och buller, punkt 4 och 10 (fp).....	50
3. Grönområden m.m., punkt 4 (c).....	51
4. Tysta miljöer och buller, punkt 10 (kd, c).....	51
5. Lokalisering av mobiltelefonmaster och kraftledningar, m.m., punkt 12 (v).....	51
Förteckning över behandlade förslag.....	53
Proposition 2002/03:27.....	53
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002.....	53
Regeringens lagförslag.....	60
Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10).....	60

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Instansordningen för vissa överklaganden enligt plan- och bygglagen

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen enligt bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:27.

2. Övergripande planfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Kr265 yrkande 4, 2002/03:A366 yrkande 19, 2002/03:Bo216 yrkande 8, 2002/03:Bo223 yrkandena 1 och 2, 2002/03:Bo225, 2002/03:Bo232 yrkande 1, 2002/03:Bo265 yrkande 1, 2002/03:Bo267 yrkandena 6 och 28, 2002/03:Bo270, 2002/03:Bo290 yrkande 13 och 2002/03:Bo314.

3. Agenda 21

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Bo245 och 2002/03:Bo267 yrkande 39.

Reservation 1 (kd, c)

4. Grönområden m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Kr368 yrkande 2, 2002/03: MJ428 yrkande 21, 2002/03:N397 yrkande 6, 2002/03:Bo213 och 2002/03:Bo267 yrkandena 24, 35 och 44.

Reservation 2 (kd)

Reservation 3 (c, mp)

5. Handelsändamålet i detaljplan

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:L247 yrkande 4, 2002/03:L319 yrkandena 13 och 14, 2002/03:N397 yrkande 4, 2002/03:Bo223 yrkande 9 och 2002/03:Bo290 yrkande 14.

Reservation 4 (m, fp)

6. Extern handel

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Bo220, 2002/03:Bo241 yrkandena 1–3 och 2002/03:Bo265 yrkande 3.

Reservation 5 (kd)

Reservation 6 (v)

Reservation 7 (mp)

7. Kommunala servicezoner

Riksdagen avslår motion 2002/03:Bo223 yrkande 13.

Reservation 8 (m)

8. Den statliga kontrollen av kommunala planer

Riksdagen avslår motion 2002/03:Bo223 yrkande 10.

Reservation 9 (m)

9. Brottsförebyggande planering

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju366 yrkande 7, 2002/03:Bo266 yrkande 2, 2002/03:Bo267 yrkande 27 och 2002/03:Bo277.

Reservation 10 (kd, c)

10. Tysta miljöer och buller

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Bo204 yrkandena 1–3 och 6, 2002/03:Bo222 yrkandena 1–3 och 6, 2002/03:Bo231 och 2002/03:Bo265 yrkande 4.

Reservation 11 (mp)

11. Hantering av översvänningsrisker i den fysiska planeringen

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Bo265 yrkande 6 och 2002/03:Bo289 yrkande 1.

Reservation 12 (kd, c)

12. Lokalisering av mobiltelefonmaster och kraftledningar, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:So361 yrkande 5, 2002/03: MJ375 yrkande 5, 2002/03: MJ419 yrkande 5, 2002/03:Bo228, 2002/03:Bo237 yrkande 1, 2002/03:Bo261, 2002/03:Bo265 yrkande 7, 2002/03:Bo268 yrkandena 3 och 4 och 2002/03:Bo282 yrkandena 1–4.

Reservation 13 (v)

Reservation 14 (mp)

13. Bevarande av kulturmiljöer m.m.

Riksdagen avslår motion 2002/03:Bo267 yrkande 36.

14. Koloniträdgårdar

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Bo253 och 2002/03:Bo272.

15. Föreningen Svenska Stadskärnor

Riksdagen avslår motion 2002/03:Bo242.

Stockholm den 20 februari 2003

På bostadsutskottets vägnar

Göran Hägglund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Göran Hägglund (kd), Owe Hellberg (v), Anders Ygeman (s), Lilian Virgin (s), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Siw Wittgren-Ahl (s), Hans Unander (s), Margareta Pålsson (m), Ingela Thalén (s), Lars Tysklind (fp), Gunnar Sandberg (s), Peter Danielsson (m), Sten Lundström (v), Helena Hillar Rosenqvist (mp), Leif Jakobsson (s) och Jörgen Johansson (c).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas dels regeringens proposition 2002/03:27 Vissa överklaganden enligt plan- och bygglagen, dels motioner från 2002 års allmänna motionstid i frågor om kommunala planer m.m.

Det har inte väckts någon motion i anledning av regeringens proposition. De motioner som tas upp i betänkandet avser frågor som i första hand regleras i plan- och bygglagen (1987:10, PBL). Motionsförslag i frågor som regleras genom plan- och bygglagstiftningen tas även upp i utskottets betänkande 2002/03:BoU5 Byggfrågor. Det betänkandet behandlar framför allt förslag som rör PBL:s reglering av bygglov, tillsyn och kontroll eller lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. (BVL).

Bakgrund

Regeringen beslutade den 27 juni 2002 att tillkalla en parlamentariskt sammansatt kommitté (PBL-kommittén, dir. 2002:97) med uppdrag att se över plan- och bygglagstiftningen samt lämna förslag till de lagändringar som behövs. Kommitténs förslag skall tillgodose kraven på främjande av en långsiktigt hållbar utveckling. Den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling manifesteras i miljökvalitetsmålen. I uppgiften ingår att lämna förslag till en samordning mellan bestämmelserna i PBL och MB m.fl. lagar. Kommittén skall också behandla frågor om regional samverkan, översiktlig planering, detaljplaner m.m., kvalitet och hållbarhet i byggande och förvaltning, kopplingen mellan PBL och BVL, beslutsprocessen inklusive instansordningen samt sanktioner.

Frågan om en ny instansordning, där regeringen avlastas prövningen av överklaganden enligt PBL, har utretts vid flera tillfällen. Sedan januari 2001 har en arbetsgrupp inom Regeringskansliet haft i uppdrag att utarbeta ett förslag till en ändrad instansordning. Uppdraget att finna en långsiktig, samlad lösning av denna fråga föreslås emellertid nu tas över av kommittén. Regeringen återkommer emellertid nu i proposition 2002/03:27 med ett förslag om en begränsad förändring innebärande att vissa av de bygglovsärenden m.m. som regeringen i dag prövar förs över till de allmänna förvaltningsdomstolarna. Prövningen av överklagade detaljplaner m.m. förutsätts därvid ligga kvar hos regeringen i avvaktan på resultatet av den vidare översyn som kommittén skall göra.

Utskottets överväganden

Inledning

I ett inledande avsnitt redovisar utskottet sitt ställningstagande till det i proposition 2002/03:27 framlagda förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen. Utskottet behandlar i de därpå följande avsnitten under allmänna motionstiden 2002 väckta motionsförslag som avser planfrågor i vid bemärkelse.

Motionerna kan sorteras in i olika huvudområden. Utskottet har funnit det lämpligt att i ett första avsnitt Övergripande planfrågor behandla förslag som avser frågor om jämställdhetsperspektiv, konstnärlig utsmyckning, inflytandefrågor, flexibilitet i planeringen, regional planering, instansordning (överprövning av beslut enligt PBL) samt industrietableringar (huvudsakligen frågor om dubbelprövning enligt PBL och miljöbalken [MB]).

I de nästkommande avsnitten behandlar utskottet förslag som rör Agenda 21, grönområden m.m., handelsändamålet i detaljplan, extern handel, kommunala servicezoner respektive den statliga kontrollen av kommunala planer. De härpå följande avsnitten rör frågor om brottsförebyggande planering, tysta miljöer och buller, hantering av översvämningssrisker i den fysiska planeringen respektive lokalisering av mobiltelefonmaster och kraftledningar, m.m. I de tre sista avsnitten behandlar utskottet förslag om bevarande av kulturmiljöer m.m., koloniträdgårdar respektive föreningen Svenska Stads kärnor. Utskottet uppvaktades av den sistnämnda föreningen vid ett utskottssammanträde den 6 februari 2003.

Instansordningen för vissa överklaganden enligt plan- och bygglagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör anta regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen enligt bilaga 2.

Propositionen

Regeringen föreslår i proposition 2002/03:27 att instansordningen för vissa överklaganden enligt plan- och bygglagen (1987:10) ändras. Förslaget är ett led i arbetet med att avlasta regeringen prövningen av förvaltningsärenden. Som huvudregel föreslås att överklagade ärenden om marklov, bygglov och rivningslov m.m. i stället för att prövas av regeringen skall prövas av de

allmänna förvaltningsdomstolarna. Det nuvarande prövningssystemet för överklaganden enligt PBL innebär att vissa byggärenden prövas av både allmän förvaltningsdomstol och regeringen. Genom förslaget undanröjs även de problem i ärendehantering som i dag ofta är effekten av dessa s.k. blandade mål. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2003.

Det är två kategorier av ärenden som nu föreslås flyttas från regerings- till domstolsprövning. Den första kategorin avser ärenden om bygglov eller förhandsbesked inom område som inte omfattas av detaljplan. Den andra avser överklaganden som gäller bl.a. rivningslov och marklov samt anstånd med avgörande om lov. Av propositionen framgår att av de närmare 200 ärenden per år som nu är aktuella för övervägande, endast mellan 5 och 10 ärenden beräknas avse annat än bygglov eller förhandsbesked. Undantag görs för ärenden av särskild betydelse för Försvaret vilka föreslås överprövas av regeringen samt för ärenden som rör den statliga kontrollprövningen enligt 12 kap. PBL.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag har inte mött invändningar i motioner. Utskottet tillstyrker propositionens förslag.

Övergripande planfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om

- jämställdhetsperspektiv i planeringen,
- konstnärlig gestaltning,
- inflytandefrågor,
- flexibiliteten vid planeringen,
- regional planering,
- instansordningen,
- industrietableringar.

Jämför särskilt yttrande 1 (m, fp, kd, c).

Motionerna

I motion 2002/03:A366 (c) yrkande 19 föreslås att samhällsplaneringen skall utformas utifrån ett jämställdhetsperspektiv. En stärkt roll för frågor om konstnärlig gestaltning i plan- och byggprocessen föreslås i motion 2002/03:Bo314 (s).

Tre motioner tar upp inflytandefrågor. I motion 2002/03:Bo232 (v) yrkande 1 finns förslag om att stärka barns inflytande vid planering av boendemiljöer. Motionärerna bakom motion 2002/03:Bo267 (c) yrkande 28 föreslår ett ökat brukarinflytande för gemensamma verksamheter (avser inflytande vid planeringen). I motion 2002/03:Kr265 (v) yrkande 4 finns förslag om tilläggsdirektiv till PBL-kommittén angående krav på samråd med idrottsrörelsen vid fastställande av planer m.m.

Två motioner tar upp frågor om flexibiliteten vid planeringen. I motion 2002/03:Bo223 (m) yrkande 1 föreslår motionärerna att Boverket skall erhålla i uppdrag att utreda orsakerna till det som motionärerna ser som bristande flexibilitet vid kommunal planering. Motionärerna bakom motion 2002/03:Bo267 (c) yrkande 6 förespråkar tilläggsdirektiv till PBL-kommittén angående utvärdering av frågor om flexibilitet och förenkling i planprocessen.

I motion 2002/03:Bo225 (v) föreslår motionärerna att det skall tillsättas en utredning om ett planeringsinstrument för regional samhällsplanering.

Fem motioner innehåller förslag som huvudsakligen tar sikte på planprocessen. I motion 2002/03:Bo216 (kd) yrkande 8 föreslås en reformerad planprocess genom ändrad instansordning m.m. Motionärerna bakom motion 2002/03:Bo223 (m) yrkande 2 begär en begränsning av möjligheterna till överklagande av detaljplan och bygglov. I motion 2002/03:Bo265 (kd) yrkande 1 föreslår motionärerna färre överklagandeinstanser i planprocessen. Motionärerna bakom motion 2002/03:Bo290 (fp) yrkande 13 förespråkar förenklingar i planprocesser och nybyggnadsregler.

Slutligen föreslår motionärerna bakom motion 2002/03:Bo270 (s) kortare handläggningstider för industrietableringar genom samordnad prövning enligt PBL och MB.

Utskottets ställningstagande

Gemensamt för de nu behandlade förslagen är att de frågor som där tas upp på ett eller annat sätt ingår i det uppdrag som PBL-kommittén har.

Det innebär att många av de problem som motionärerna tar upp kan förväntas få sin lösning när resultatet av utredningens arbete föreligger.

I frågan om industrietableringar, som till stor del handlar om olägenheterna med den dubbelprövning som görs enligt PBL och MB, vill utskottet även peka på att miljöministern i anförande i riksdagen den 31 januari 2003 uppgett att hon vill att regelverket och beslutsprocesserna skall vara effektiva och rättssäkra utan att hälso- och miljöskyddskraven eller möjligheterna till demokratisk insyn eller inflytande åsidosätts. Hon avser att verka för att förslag med en sådan inriktning prioriteras i lagstiftningsarbetet och noga följa det fortsatta arbetet. Om det visar sig att ytterligare åtgärder behöver vidtas är hon beredd att överväga detta. Vidare har utskottet från Regeringskansliet erfarit att det där pågår ett arbete med att ta fram tilläggsdirektiv med denna inriktning för *Miljöbalkskommittén* (M 1999:03).

Bostadsutskottet vill inte föregripa de kommande övervägandena i de aktuella frågorna. Förslagen i motionerna bör därför inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Agenda 21

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om Agenda 21.

Jämför reservation 1 (kd, c).

Motionerna

I motion 2002/03:Bo245 (s) föreslås att forskning och integrering av Agenda 21-arbetet i samhällsplaneringen skall prioriteras. Motionärerna bakom motion 2002/03:Bo267 (c) yrkande 39 föreslår en intensifiering av det nationella miljöarbetet utifrån Agenda 21.

Utskottets ställningstagande

Liknande förslag avseende Agenda 21 och samhällsplaneringen har även tidigare varit föremål för utskottets behandling (se bl.a. betänkandet 2001/02:BoU8) och sedermera avslagits av riksdagen. I allt väsentligt ingår dessa frågor även på ett eller annat sätt i det uppdrag som PBL-kommittén har.

Här kan nämnas att PBL-kommittén har fått i uppdrag att redovisa behovet av och möjligheter att stärka den översiktliga planeringens roll, särskilt mot bakgrund av behovet av att främja en hållbar utveckling och överväga behovet av och möjligheterna till att utveckla samverkan mellan översiktsplanering och sektorsvis planering liksom Agenda 21-arbete, tillämpning av Habitat-agendan och bevarandefrågor.

Utskottet har erfårit att Nationalkommittén för Agenda 21 och Habitat (kommittén) kommer att lägga fram sitt slutbetänkande i mars i år. I betänkandet skall det lokala och nationella arbetet i Sverige under de år som gått sedan världskonferenserna i Rio de Janeiro respektive Istanbul gås igenom. Dessutom skall förslag till utgångspunkter för det framtida arbetet på området presenteras. Vidare kan nämnas att kommittén under 2002 publicerade rapporten Svenska kommuners arbete med Agenda 21 – en jämförelse över tid samt antologin 10 år med Agenda 21 i Sverige – vad har vi lärt oss och vart är vi på väg?

Bostadsutskottet vill inte föregripa de kommande övervägandena i de aktuella frågorna och avstyrker därför motionsförslagen.

Grönområden m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om grönområden m.m. Jämför reservationerna 2 (kd) och 3 (c, mp). Jämför särskilda yttranden 2 (fp) och 3 (c).

Motionerna

I motion 2002/03:Bo267 (c) yrkande 24 ställs krav på kompensationsmark vid byggande på parkmark. Samma motion yrkande 35 innehåller krav på regler för skydd av mindre grönområden i stadsmiljö, och i yrkande 44 framhålls vikten av att planera in grönområden i städer. I motion 2002/03:MJ428 (c) yrkande 21 föreslås att grönområden skall tilläggas en större betydelse i stadsmiljöer. Motionärerna bakom motion 2002/03:N397 (fp) yrkande 6 föreslår stärkt skydd för fler grönområden i Storstockholm.

I motion 2002/03:Bo213 (s) krävs en utvärdering av PBL:s krav på ytor för lek m.m. i bostadsområden.

Slutligen ställs i motion 2002/03:Kr368 (kd) yrkande 2 krav på ändring i PBL så att aktivitetsområden i alla bostadsområden kan garanteras.

Utskottets ställningstagande

Liknande förslag avseende krav på grönområden m.m. har tidigare varit föremål för utskottets behandling (se bl.a. betänkandet 2001/02:BoU8) och sedermera avslagits av riksdagen. I allt väsentligt ingår även dessa frågor på ett eller annat sätt i det uppdrag som PBL-kommittén har.

Här kan inledningsvis uppmärksammas att riksdagen hösten 2001, efter förslag i proposition 2000/01:130 Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (miljömålspropositionen), som ett av delmålen under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö hösten 2001 fastställde att senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för bl.a. hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras och utvecklas och andelen hårdgjord yta inte ökas. Regeringen gjorde i miljömålspropositionen bedömningen att detta i ett generationsperspektiv bör innebära bl.a. att natur- och grönområden med närhet till bebyggelsen och med god tillgänglighet värnas så att behovet av lek, rekreation, lokal odling samt ett hälsosamt lokalklimat kan tillgodoses.

Vidare skall PBL-kommittén med utgångspunkt i riksdagens beslut med anledning av miljömålspropositionen dels analysera vad olika miljömål innebär för planering och byggande, dels överväga och redovisa vilka förändringar av plan- och bygglagstiftningen som kan behövas för att underlätta arbetet med att uppnå miljö kvalitetsmålen.

Det förtjänar även att nämnas att det av budgetpropositionen för 2003 (prop. 2002/03:1) framgår att länsstyrelserna i samråd med Boverket bistår kommunerna i arbetet med att utveckla program och strategier för frågor om miljöanpassade transporter, natur- och kulturvärden och miljöanpassad energiförsörjning som skall fungera som underlag och utgångspunkter för fysisk planering och samhällsbyggande senast 2010. I propositionen redovisar regeringen även att länsstyrelserna arbetar med program för åtgärder i storstadsområdena samt att regeringen avser att införa ett särskilt program i syfte att ge kommunerna möjlighet att söka statlig delfinansiering av lokala naturvårdsprojekt.

Bostadsutskottet vill inte föregripa de kommande övervägandena i de aktuella frågorna och avstyrker därför motionsförslagen.

Handelsändamålet i detaljplan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om handelsändamålet i detaljplan.

Jämför reservation 4 (m, fp).

Motionerna

I motion 2002/03:Bo223 (m) yrkande 9 föreslår motionärerna att ingen precisering av handelsändamålet skall kunna göras i detaljplan. Även motion 2002/03:Bo290 (fp) yrkande 14 innehåller förslag om avskaffande av kommunernas styrning av handelsetableringar med PBL. Samma utgångspunkt har motionärerna bakom motion 2002/03:L247 (m) yrkande 4 som föreslår att det inte skall gå att reglera handelsändamålet i detaljplan. Även i motion 2002/03:N397 (fp) yrkande 4 och i motion 2002/03:L319 (fp) yrkande 14 återfinns ett förslag med denna innebörd och i den sistnämnda motionens yrkande 13 föreslår motionärerna att konkurrensen skall stärkas genom förenklingar i PBL.

Utskottets ställningstagande

Motionsförslag med samma inställning till kommunernas möjligheter att reglera handelsändamålet som de i år aktuella har utskottet tidigare avstyrkt (se bl.a. betänkandet 2001/02:BoU8) med hänvisning till bl.a. att dagens regler ligger praktiskt taget helt i linje med riksdagens begäran 1995. I sammanhanget har utskottet också pekat på att en förutsättning för att en reglering av handelsändamålet skall bli aktuell är att det föreligger särskilda skäl samt framhållit att även intresset av en effektiv konkurrens inom handeln skall beaktas. Utskottet gör samma bedömning i dag.

Beträffande de konkurrensaspekter som tas upp vill utskottet hänvisa till att PBL-kommittén skall analysera hur konkurrensaspekterna beaktas vid den fysiska planeringen samt pröva om och hur planeringen kan ge bättre förutsättningar för ökad konkurrens inom bl.a. handeln och byggsektorn.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda motionsförslagen.

Extern handel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om extern handel.
Jämför reservationerna 5 (kd), 6 (v) och 7 (mp).

Motionerna

I motion 2002/03:Bo220 (v) föreslås ett tillfälligt stopp för etablering av externa köpcentrum. Motionären bakom motion 2002/03:Bo241 (mp) yrkande 1 föreslår att det införs en vetorätt för grannkommuner vid etablering av externhandel. Vidare föreslås i samma motion ett moratorium för nyetablering av externhandel, yrkande 2, och att det införs en tillståndsplikt enligt miljöbalken för externhandel, yrkande 3. Motionärerna bakom motion 2002/03:Bo265 (kd) yrkande 3 förespråkar konsekvensanalyser vid stormarknadsetableringar.

Utskottets ställningstagande

Liknande förslag har tidigare varit föremål för utskottets behandling (se bl.a. betänkandet 2001/02:BoU8) och sedermera avslagits av riksdagen. I allt väsentligt kan även sägas att de aktuella motionsförslagen på ett eller annat sätt ingår i det uppdrag som PBL-kommittén har. PBL-kommittén skall således, som även har nämnts under föregående avsnitt, bl.a. analysera hur konkurrensaspekterna beaktas vid den fysiska planeringen samt pröva om och hur planeringen kan ge bättre förutsättningar för ökad konkurrens inom bl.a. handeln och byggsektorn. I direktiven anför regeringen även följande.

I propositionen Sveriges klimatstrategi (prop. 2001/02:55) anges vidare att regeringen avser att i den aviserade översynen av PBL, i förhållande till hållbar utveckling, inbegripa frågan om etablering av externa köpcentra för dagligvaruhandel. Analyser av den nuvarande situationen visar att etablering av sådana köpcentra innebär längre transporter och att antalet mindre butiker har minskat med försämrade tillgänglighet för vissa icke bilburna grupper. Inför beslut om etablering är det därför viktigt att planeringsunderlaget tydligt redovisar förväntade effekter bl.a. på trafikarbete, luftföroreningar, bullerstörningar och intrång i natur- och kulturlandskap. Det är också angeläget att möjligheterna till kollektivtrafikförsörjning samt effekterna på serviceutbud och tätortscentra både i ett lokalt och mellankommunalt perspektiv utreds och redovisas. En etablering av externa köpcentra kan också ge positiva effekter, bl.a. ett ökat utbud och lägre priser. Det är därför viktigt att planeringsunderlaget tydligt redovisar förväntade effekter på konsumentpriserna. I detta sammanhang måste det även studeras vilka möjligheter det finns för

etablering av lågprisbutiker i kommunernas stadskärna och närområde. Närvaron av konkurrerande butiker har positiva effekter för kommuninvånarna, bl.a. genom ett ökat utbud i form av flera typer av butiker och nya kedjor och därigenom lägre priser. Konkurrensförhållandena inom detaljhandeln och dess betydelse för prisnivån tas också upp i propositionen Konkurrenspolitik för förnyelse och mångfald (prop. 1999/2000:140). Regeringen konstaterar i propositionen att konkurrensen i Sverige inom detaljhandeln, och särskilt på dagligvaruområdet, är svag och att prisskillnaderna inom detaljhandeln mellan olika regioner är stora. Konkurrensverket har i sina rapporter kunnat konstatera att dessa problem alltjämt kvarstår och pekar på olika kommuners tillämpning av PBL som en viktig förklaringsfaktor till de prisskillnader som finns.

Bostadsutskottet vill inte föregripa de kommande övervägandena i de aktuella frågorna och avstyrker därför motionsförslagen.

Kommunala servicezoner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om kommunala servicezoner.

Jämför reservation 8 (m).

Motionen

I motion 2002/03:Bo223 (m) yrkande 13 föreslås att det tillsätts en utredning om införande av kommunala servicezoner.

Utskottets ställningstagande

Motsvarande förslag har vid flera tidigare tillfällen behandlats och avstyrkts av bostadsutskottet (senast i bet. 2001/02:BoU8). Utskottet har bl.a. hänvisat till vad konstitutionsutskottet anförde vid sin behandling av en liknande motion (bet. 1997/98:KU13).

Konstitutionsutskottet konstaterade att den information om servicenivåer som efterlystes i den då aktuella motionen i de allra flesta fall är tillgänglig i kommunens olika plandokument, men att det torde vara mindre vanligt att den finns sammanställd i ett enda dokument. Utskottet uttryckte vidare uppfattningen att det är naturligt att servicenivån varierar i olika kommuner. Att kommunen deklarerat att man inte avser att bygga ut servicen i ett område är dock inte detsamma som att kommunen därmed kan vägra att tillhandahålla en viss service. För att en kommun mera varaktigt skall kunna differentiera servicen inom en kommuns geografiska område krävs enligt konstitutionsutskottet att likställighetsprincipen enligt kommunallagen frångås. Motionen avstyrktes avslutningsvis med hänvisning till att konstitutionsutskottet inte var berett att föreslå en ändring av kommunallagen i detta avseende.

Bostadsutskottet gör samma bedömning i dag och avstyrker motionsförslaget.

Den statliga kontrollen av kommunala planer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om den statliga kontrollen av kommunala planer.

Jämför reservation 9 (m).

Motionen

I motion 2002/03:Bo223 (m) yrkande 10 finns förslag om att det införs en begränsning av länsstyrelsens och regeringens möjlighet att upphäva detaljplan. Förslaget innebär att planerna skulle kunna upphävas endast i de fall de strider mot uttalade riksintressen.

Utskottets ställningstagande

Motsvarande motionsförslag som syftar till ändringar i 12 kap. PBL har de två senaste åren (senast i betänkandet 2001/02:BoU8) avstyrkts av bostadsutskottet med följande motivering.

För att möjliggöra att de intressen som räknas upp i 12 kap. 1 § [riksintressen, bristande kommunal samordning, överensstämmelse med miljö kvalitetsnormer, hälso- och olycksfallsskydd m.m.] tillgodoses även i de fall då respektive kommun åsidosätter dem är det enligt utskottets mening nödvändigt att det finns en möjlighet att upphäva av kommuner antagna detaljplaner eller områdesbestämmelser. Utskottet anser att det saknas tillräckliga skäl för att ställa sig bakom förslag som syftar till att inskränka (eller utöka) denna möjlighet.

Bostadsutskottet står fast vid sina ställningstaganden och avstyrker därför motionsförslaget.

Brottsförebyggande planering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om brottsförebyggande planering.

Jämför reservation 10 (kd, c).

Motionerna

I motion 2002/03:Bo266 (kd) yrkande 2 föreslår motionärerna bl.a. att det görs en översyn av PBL i syfte att underlätta brottsförebyggande policy i översiktsplanerna.

Motionärerna bakom motion 2002/03:Bo267 (c) yrkande 27 begär att brottsförebyggande aspekter skall beaktas i samhällsplaneringen. Även i motion 2002/03:Bo277 (s) finns förslag om åtgärder för att öka tryggheten i boendet.

Slutligen föreslås i motion 2002/03:Ju366 (kd) yrkande 7 att Boverket skall erhålla i uppdrag att utarbeta riktlinjer för bebyggelseinriktade hinder mot brott.

Utskottets ställningstagande

Bostadsutskottet och riksdagen har vid flera tidigare tillfällen (se senast bet. 2001/02:BoU8 och rskr. 2001/02:204) behandlat förslag om att integrera brottsförebyggande åtgärder i planeringen. Förslagen har med hänvisning till bl.a. det arbete som redan pågår på området inte vunnit bifall.

Av de insatser m.m. som har pågått under senare tid och/eller pågår nu finner utskottet anledning att redovisa följande.

Boverket, Brottsförebyggande rådet och Rikspolisstyrelsen lämnade i mars 2002 rapporten Bebyggelseinriktade åtgärder mot brott och otrygghet.

I rapporten angav de tre myndigheterna att de kommer att samverka för att bistå kommuner och andra aktörer i det lokala utvecklingsarbetet. Dessutom angavs att de tre myndigheterna kommer att verka för ett konstruktivt erfarenhetsutbyte i dessa frågor samt att de var för sig avser att ta fram stödande och rådgivande skrifter på området.

Hösten 2002 inbjöd Justitiedepartementet till fyra regionala heldagskonferenser i Helsingborg, Göteborg, Botkyrka och Sundsvall under rubriken ”Plattformen – Samling mot brott i centrumområden”. Projektet Plattformen inleddes sommaren 2002 med uppgift att minska brottsligheten, framför allt i centrumanläggningar.

Inom Justitiedepartementet övervägs behovet av ytterligare åtgärder från centralt håll. I övrigt kan noteras att:

- BRÅ fördelar medel till lokala brottsförebyggande försöks- och utvecklingsprojekt. Ett av de områden som prioriteras är brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder i bostadsområden. I detta sammanhang välkomnas ansökningar som avser åtgärder för att motverka brott och otrygghet genom förändringar av den fysiska miljön.
- Runt om i landet tas det lokala initiativ med inriktning på bebyggelseinriktade åtgärder för att motverka brott och otrygghet – inte sällan i anslutning till lokala brottsförebyggande råd. Det finns dock ingen heltäckande sammanställning av vilka projekt som pågår och vilka andra initiativ som tas, exempelvis när det gäller utbildningsinsatser.
- År 2000 gav stadsbyggnadskontoret i Göteborgs stad, i samarbete med Chalmers tekniska högskola, ut skriften Tryggare stad – kan man förändra rädlans platser? I skriften diskuteras och illustreras den byggda stadsmiljöns betydelse för upplevelser av otrygghet, speciellt ur ett kvinnoperspektiv.

- Polismyndigheten i Stockholm presenterade år 2001 materialet Bo Trygg 01 – Principdiskussioner, råd och förslag till lösningar för en tryggare och säkrare boendemiljö. Materialet innehåller bl.a. en teoretisk genomgång och en checklista.
- I oktober 2002 lade Carina Listerborn fram doktorsavhandlingen Trygg stad – diskurser om kvinnors rädsla i forskning, policyutveckling och lokal praktik vid Chalmers tekniska högskola, Tema Statsbyggnad, Sektionen för arkitektur. Avhandlingen berör bl.a. förhållandet mellan kvinnors rädsla, lokala trygghetsskapande projekt och statsbyggnadsfrågor.
- BRÅ har engagerat externa sakkunniga för att ta fram en idéskrift som syftar till att fungera som stöd för lokala användare i samband med bebyggelseinriktade åtgärder för att motverka brott och otrygghet.
- Det lokala brottsförebyggande rådet i Göteborg, Rådet för tryggare och mänskligare Göteborg, arbetar, tillsammans med stadsbyggnadskontoret i samma stad, med en skrift som skall fungera som inspiration och checklista för lokala s.k. tryggetsvandringar, som är en metod för att inventera behovet av och förutsättningarna för förändringar av den fysiska miljön i ett brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv.
- Med utgångspunkt i materialet Bo Trygg 01 utvecklar Malm Kommunikation, ett konsultföretag som arbetar med lokalt brottsförebyggande arbete, ett material som är särskilt anpassat för bebyggelseinriktade brottsförebyggande åtgärder i områden med befintliga flerfamiljshus.

Utskottet kan mot den tecknade bakgrunden konstatera att mycket av det som motionärerna önskar redan har tillgodosetts. Mot denna bakgrund finner utskottet inte tillräckliga skäl för att föregripa kommande överväganden inom Regeringskansliet och avstyrker motionsförslagen.

Tysta miljöer och buller

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om tysta miljöer och buller. Jämför reservation 11 (mp). Jämför särskilda yttranden 2 (fp) och 4 (kd, c).

Bakgrund

Riksdagen beslutade 1997 om etappmål för buller (prop. 1996/97:53, bet. 1996/97:TU7, rskr. 1996/97:174).

Etappmålen utgick från följande *riktvärden för trafikbuller*, som normalt inte bör överskridas vid nybyggnad av bostäder eller vid nybyggnad eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastruktur:

- 30 dBA ekvivalentnivå (medelljudsnivå) inomhus
- 45 dBA maximalnivå (högsta ljudnivån) inomhus nattetid

- 55 dBA ekvivalentnivå utomhus vid fasad
- 70 dBA maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostaden.

För utomhusnivån avses för flygbuller FBN (flygbullernivån, uttryckt som ekvivalentnivån under ett år) 55 dBA.

Vid järnväg eller annan spåranläggning avser riktvärdet för buller utomhus 55 dBA ekvivalentnivå vid uteplats och 60 dBA ekvivalentnivå i bostadsområdet i övrigt.

Vid tillämpningen av riktvärden vid åtgärder i trafikinfrastrukturen bör hänsyn tas till vad som är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt. I de fall utomhusnivån inte kan reduceras till nivåer enligt ovan bör inriktningen vara att inomhusvärdena inte överskrids.

I detaljplan får meddelas bestämmelser om skyddsanordningar för att motverka störningar från omgivningen och, om det finns särskilda skäl, högsta tillåtna värden för störningar genom bl.a. buller. Detta framgår av 5 kap. 7 § 11 PBL.

Vid bestämmelsens tillkomst angavs (se prop. 1985/86:1) att det *inte bör komma i fråga att genom detaljplan meddela längre gående krav* än de riktlinjer som riksdagen *då* godkänt (se prop. 1980/81:100 bil. 9, TU23, rskr. 257 och prop. 1981/82:98, TU28, rskr. 339). De då antagna riktlinjerna har ersatts av de riktvärden som redovisats ovan.

Regeringen föreslog i proposition 2000/01:130 Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (miljömålspropositionen) delmål för de 15 miljö kvalitetsmål som antogs av riksdagen i april 1999 (bet. 1998/99: MJU6, rskr. 1998/99:183). Beträffande miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö föreslog regeringen följande delmål för buller.

Antalet människor som utsätts för trafikbullerstörningar överstigande de riktvärden som riksdagen ställt sig bakom för buller i bostäder skall ha minskat med 5 % till år 2010 jämfört med år 1998.

Riksdagen beslutade i enlighet med förslaget (bet. 2001/02: MJU3, rskr. 2001/02:36).

Den nya ordningen med delmål för miljö kvalitetsmålen innehåller även ett *uppföljningssystem*. I *miljömålspropositionen* beskriver regeringen hur uppföljningen av miljö kvalitetsmålen skall gå till. Av propositionen framgår att avsikten är att regeringen *årligen skall rapportera översiktligt till riksdagen* hur arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen fortskrider. En *fördjupad utvärdering* av miljö kvalitetsmålen avses äga rum vart fjärde år. Syftet med denna är att klarlägga om styrmedel eller mål behöver korrigeras. På utpekade miljö målsansvariga myndigheter läggs uppdraget att utveckla, kvalitetssäkra och vidmakthålla driften av lämpliga indikatorer. För miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö är Boverket ansvarig myndighet.

Regeringen anför i *miljömålspropositionen* vidare att man följer utvecklingen och avser att återkomma med ytterligare delmål för buller efter den första uppföljningen av miljö målen. I propositionen anges att flera remissinstanser har påpekat vikten av att det finns ett handlingsprogram även för trafikbuller i andra miljöer samt för andra typer av buller än trafikbuller.

Regeringen har enligt propositionen för avsikt att ge Naturvårdsverket i uppdrag att tillsammans med övriga berörda myndigheter utarbeta ett sådant handlingsprogram och anför att verket i rollen som samordnande myndighet för bullerfrågor har ett särskilt ansvar för att se över de definierade riktvärdena och, om det behövs, föreslå ytterligare riktvärden för buller i andra miljöer än de som finns uttryckta i dagens fastställda riktvärden. Regeringen avser även att ge Naturvårdsverket ett tydligt samordnings- och uppföljningsansvar för arbetet med att nå bullermålet. Efter hand som erfarenheter av tillämpningen av miljöbalken och anknuten lagstiftning med vägledning av miljö- och transportmålen har vunnits anser regeringen att behov av eventuella ytterligare förändringar av lagstiftningen kan övervägas. Eventuella behov av lagstiftning för att minska andra bullerstörningar än trafikbuller bör också uppmärksammas enligt propositionen.

Regeringen gav i regleringsbrev för budgetåret 2001 Naturvårdsverket i uppdrag att i samråd med trafikverken och Boverket utveckla definitionerna för *riktvärden* för buller för de olika trafikslagen så att de blir mer jämförbara. Uppdraget redovisades den 20 december 2001.

Naturvårdsverket erhöll i februari 2002 i uppdrag att efter samråd med berörda myndigheter utarbeta ett *handlingsprogram för buller*. I ett första steg skall programmet avse *ytterligare riktvärden* för andra miljöer än de som finns uttryckta i dagens fastställda riktvärden.

Härefter har Europaparlamentet och rådet antagit ett *direktiv*, 2002/49/EG, om bedömning och hantering av *omgivningsbuller*. Direktivet har till syfte att fastställa ett gemensamt tillvägagångssätt för att på grundval av prioriteringar förhindra, förebygga eller minska skadliga effekter, inbegripet störningar på grund av exponering för omgivningsbuller. Direktivet ställer krav på kartläggning av buller, information om buller och handlingsplaner för att förhindra och minska omgivningsbuller där det behövs och för att förhindra en höjning där nivån är tillfredsställande. Direktivet uppges också ha till syfte att ge en grund för utveckling av gemenskapsåtgärder för att minska buller från större källor. Kommissionen skall i detta syfte senast den 18 juli 2006 lägga fram lämpliga lagförslag.

Naturvårdsverket skall efter en nyligen genomförd ändring i instruktionen (SFS 2001:1096) ha ett övergripande och samordnande ansvar vad gäller *omgivningsbuller*.

I budgetpropositionen för 2003 (prop. 2002/03:1 utg.omr. 20) lämnar regeringen en *årsrapport* till riksdagen angående hur arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen fortskrider. Beträffande buller redovisar regeringen följande.

Antalet personer utsatta för buller över 65 dBA utomhus från det statliga vägnätet är oförändrat 2001 jämfört med 2000. Även om bullerskyddsåtgärder vidtagits har bullerutsatta tillkommit. Antalet personer utsatta för buller från järnväg har minskat något. Arbetet med att nå delmålet om trafikbuller går långsamt. En orsak kan vara att länen inte har prioriterat bullerskyddsåtgärder i sina planer för regional transportinfrastruktur. Det

stora antalet bullerstörda av vägtrafik, ca 197 000 personer, finns längs kommunernas gator och vägar. Naturvårdsverket har i uppdrag att samordna bullerarbetet. Arbetet skall samordnas med framtagandet av en samlad genomförandestrategi för transportpolitikens etappmål för god miljö.

Motionerna

I motion 2002/03:Bo204 (mp) föreslår motionärerna dels att det tillsätts en utredning som klarlägger behovet av miljöer som är bullerfria, yrkande 1, dels att det skall byggas ett tystare samhälle, yrkande 2. Vidare föreslår de att gränsvärden för bakgrundsbuller på arbetsplatser och i samhället skall tas fram, yrkande 3, och i yrkande 6 sänkta gränsvärden för buller i urbana utomhusmiljöer.

Liknande förslag återfinns i motion 2002/03:Bo222 (fp). Där föreslås i yrkande 1 att mål om buller skall uttryckas i minskning av bullrets effekter och i yrkande 2 bl.a. att störningen av buller skall minska med 10 % till 2010 och med 30 % till 2020. I samma motion yrkande 3 föreslås såvitt avser buller från markbunden trafik att man – som ett led i arbetet mot minskade negativa effekter – skall eftersträva att även ge boende tillgång till en god, störningsfri ljudmiljö och i motionens yrkande 6 föreslår motionären att ökad vikt skall läggas vid att bevara hittills tysta områden och miljöer.

Motionären bakom motion 2002/03:Bo231 (v) begär att det skall införas ett system med certifiering av tysta miljöer i tätorter.

Slutligen begärs i motion 2002/03:Bo265 (kd) yrkande 4 att ”tysta zoner” inventeras och kartläggs i översiktplaner.

Utskottets ställningstagande

De utgångspunkter som motionärerna lyfter fram torde delas av så gott som alla.

Exempel på detta är att det närmast får anses vara en självklarhet att det är eftersträvansvärt med bullerfria områden och ett tystare samhälle. Bostadsutskottet kan således ställa sig bakom motionärernas utgångspunkter.

När det gäller bullerfrågornas hantering i bl.a. översiktsplaneringen har utskottet tidigare erinrat om att Boverket har gett vägledning och råd i skriften ”Planera för god ljudmiljö” och ”Boken om översiktsplanering del III”. I den sistnämnda skriften ges råd för kommunernas översiktsplanering bl.a. med avseende på utpekande av bullerfria områden.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen även givit uttryck för åsikten att problemen med bullerstörningar i vår vardagsmiljö bör ägnas stor uppmärksamhet.

Vid behandlingen av vissa motionsförslag våren 1998 konstaterade bostadsutskottet att tystnad i dagens moderna samhälle närmast får betraktas som en "bristvara". Den fråga som i detta sammanhang främst diskuterades var problemen med lågfrekvent buller, dvs. buller som har en så låg frekvens att det knappt är hörbart eller inte alls kan uppfattas. Utskottets överväganden (bet. 1997/98:BoU4) ledde fram till ett tillkännagivande till regeringen om behovet av en översyn av frågan.

Regeringen uppdrog därefter åt Boverket att i samråd med Naturvårdsverket och Socialstyrelsen kartlägga orsakerna till och omfattningen av lågfrekvent buller i bostäder samt lämna förslag till ändamålsenliga åtgärder.

I *inomhusmiljöpropositionen* (prop. 2001/02:128) anförde regeringen angående det lågfrekventa bullret bl.a. följande.

Boverket har i samråd med Socialstyrelsen och Naturvårdsverket lämnat rapporten Lågfrekvent buller i boendemiljön (regeringsuppdrag M1999/189/Hs delvis; M2000/416/Hs), där det konstateras att lågfrekvent buller upplevs som störande där det uppträder, att de tekniska möjligheterna att förebygga och åtgärda sådant buller är goda och att de myndighetskrav som gäller lågfrekventa ljud i bostäder är ändamålsenliga. Vad gäller lågfrekventa ljud från installationer utomhus, vanligen fläktar, finns enligt Boverkets uppfattning en lucka i bygglovhanteringen. Denna fråga kommer, liksom bygglovhanteringen i övrigt, att behandlas i anslutning till översynen av plan- och bygglagstiftningen. Myndigheterna bakom rapporten har ansvar för olika regelverk där begränsningar av buller ingår. Enligt rapporten är dagens föreskrifter om metoder för bullermätningar inte samordnade. Det finns en risk för att en installation som ger upphov till buller kan godkännas enligt Boverkets byggregler, medan den sedan den tagits i drift utgör en olägenhet enligt Socialstyrelsens föreskrifter. Socialstyrelsen kommer att ges i uppdrag att utvärdera de allmänna råden och identifiera olika åtgärder för att komma till rätta med problemet med höga ljudnivåer inomhus. Naturvårdsverkets riktlinjer för industribuller tar ingen särskild hänsyn till lågfrekvent buller. Regeringen kommer att uppdra åt myndigheterna att samordna sina krav i olika avseenden bl.a. vad gäller mätmetoder. Regeringen anser sig härmed ha lämnat den av riksdagen begärda redovisningen.

Som redovisats ovan pågår sedan lång tid ett omfattande arbete på detta område. I allt väsentligt kan det sägas att det har den inriktning som motionärerna eftersträvar. Arbetet utgör bl.a. en del av harmoniseringen inom EU.

Samtidigt kan utskottet konstatera att det till stor del är en kommunal fråga att ta ställning till behovet av t.ex. tysta miljöer och att avgöra vilka insatser (t.ex. olika planbeslut) som kan erfordras för att säkerställa detta.

Bostadsutskottet saknar mot den tecknade bakgrunden tillräckliga skäl för att nu gå motionärerna till mötes och avstyrker motionsförslagen.

Hantering av översvämningsrisker i den fysiska planeringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om hantering av översvämningsrisker i den fysiska planeringen. Jämför reservation 12 (kd, c).

Motionerna

I motion 2002/03:Bo265 (kd) yrkande 6 föreslår motionärerna att det skall tillsättas en utredning om översvämningsfrågorna i den fysiska planeringen. Motionärerna bakom motion 2002/03:Bo289 (s) yrkande 1 föreslår att det skall tas hänsyn till översvämningsrisken i all fysisk planering.

Utskottets ställningstagande

Även bostadsutskottet anser att frågorna om översvämningsrisker bör ägnas stor uppmärksamhet i all planering. Det får således anses vara av största vikt att åtgärder vidtas för att i framtiden undvika nya översvämningsolyckor.

Utskottet har erfarit att regeringen i augusti 2002 beslutade att till PBL-kommittén överlämna dels en redovisning från Boverket av hur översvämningsfrågor hanteras i kommunernas översiktsplanering m.m., dels delbetänkandet SOU 2002:50 från Miljöbalkskommittén såvitt avser frågan om ökad hänsyn till risk för översvämmning vid den fysiska planeringen.

Bostadsutskottet förutsätter att det initiativ som regeringen har tagit i denna fråga kommer att leda till att frågan får sin lösning och finner därför att den fortsatta beredningen av översvämningsfrågorna bör avvaktas varför utskottet avstyrker motionsförslaget.

Lokalisering av mobiltelefonmaster och kraftledningar, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om lokalisering av mobiltelefonmaster och kraftledningar, m.m. Jämför reservationerna 13 (v) och 14 (mp). Jämför särskilt yttrande 5 (v).

Inledning

Liksom vid tidigare behandling av motioner i dessa frågor kan utskottet konstatera att tillgängliga uppgifter pekar på att ett stort antal master och andra anläggningar för mobiltelefoni m.m. torde komma att uppföras under de närmaste åren.

Situationen kräver att åtgärder vidtas för att effekterna av utbyggnaden minimeras med avseende på bl.a. natur- och kulturvärden, stadsmiljö och inte minst på människor.

Motionerna

I motion 2002/03:Bo228 (s) föreslår motionären ökade informationsinsatser om effekterna av utbyggnaden av mobilbasstationer.

Motionärerna bakom motion 2002/03:Bo261 (mp) föreslår att *försiktighetsprincipen*, avseende elektromagnetisk strålning, skall tillämpas vid planering i stadsmiljö.

I motion 2002/03:Bo265 (kd) yrkande 7 begär motionärerna att det vid mobilnätutbyggnaden skall tas hänsyn till natur- och kulturvärden.

Motionärerna bakom motion 2002/03:Bo268 (s) yrkandena 3 och 4 begär att det övervägs ett införande av krav på kommunal redovisning av befintliga och planerade mobiltelefonmaster samt ett kommunalt ansvar för att antalet mobiltelefonmaster begränsas.

I motion 2002/03:Bo282 (kd) yrkande 1 föreslår motionären att det på operatörerna skall ställas krav på en presentation av en kommuntäckande plan för planerade mobiltelefonmaster för varje kommun som de är aktiva i. I samma motion yrkande 2 föreslår hon att det skall ställas krav på kommunerna om information angående planerade mobiltelefonmaster m.m. och i yrkande 3 krav på operatörerna om redovisning av strålningsvärden vid basstationer samt slutligen i yrkande 4 krav på bl.a. mellankommunal samordning av lokaliseringen av mobiltelefonmaster.

Motionären bakom motion 2002/03:Bo237 (v) yrkande 1 kräver skärpta regler för placering av *kraftledning*.

I motion 2002/03:So361 (c) yrkande 5 begär motionären att *försiktighetsprincipen* skall tillämpas vid all planering och installation samt att det införs strålningsfria zoner.

Motionären bakom motion 2002/03:MJ375 (mp) yrkande 5 begär att *försiktighetsprincipen* skall tillämpas vid rekommendationer om boende nära elektriska och magnetiska fält.

Slutligen begär motionärerna bakom motion 2002/03:MJ419 (v) yrkande 5 att det tas fram förslag till kriterier för placering av basstationer för mobiltelefoni.

Miljöbalkens försiktighetsprincip m.m.

I 2 kap. miljöbalken (MB) återfinns bl.a. vissa allmänna hänsynsregler. Av störst intresse i nu aktuellt sammanhang är 2 kap. 3 § MB där det anges försiktighetsmått m.m. som *alla* som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall iaktta för att motverka skador eller olägenheter för människors hälsa och miljö. Denna bestämmelse kallas ofta för *försiktighetsprincipen*.

Hänsynsreglerna är rättsligt bindande. De och således även försiktighetsprincipen får betydelse bl.a. genom att det vid *tillståndsprövning enligt MB* kan meddelas villkor som bygger på dessa regler. De kan också läggas till grund för förelägganden och förbud enligt MB (*tillsynsverksamhet*).

Verksamheter m.m. som inte är tillståndspliktiga enligt MB underkastas normalt sett inte en prövning mot MB:s allmänna hänsynsregler i samband med *tillståndsprövningen*. Detta kan dock bli fallet vid *tillsynsverksamhet*.

Beträffande vilka verksamheter som är *tillståndspliktiga enligt MB* finns det skäl att inledningsvis peka på att det i 9 kap. 1 § MB ges en legaldefinition av *miljöfarlig verksamhet*. Med miljöfarlig verksamhet avses enligt denna definition bl.a. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för omgivningen genom buller, skakningar, ljus, joniserande eller *icke-joniserande strålning* eller annat liknande. Med *icke-joniserande strålning* avses optisk strålning, radiofrekvent strålning, lågfrekventa *elektriska och magnetiska fält* och ultraljud eller annan till sin biologiska verkan likartad strålning (2 § strålskyddslagen [1988:220]).

Bestämmelserna i 9 kap. 6–8 §§ MB innehåller bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om *tillstånds- och anmälningsplikt för miljöfarlig verksamhet* och om prövningsmyndigheter. Med stöd av detta bemyndigande har regeringen utfärdat förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd vari bl.a. anges i vilken omfattning som miljöfarliga verksamheter m.m. är tillståndspliktiga enligt MB. Varken för mobiltelefonmaster eller starkströmsledningar, som tas upp i en av motionerna, har det i denna förordning förskrivits tillståndsplikt. Beträffande de sistnämnda kan tilläggas att de tillståndsprövas enligt ellagen (1997:857). Statens energimyndighet prövar ansökningar om tillstånd för byggande eller användande av sådana ledningar.

I detta sammanhang bör det även framhållas att den som bedriver eller avser att bedriva miljöfarlig verksamhet *får* ansöka om tillstånd till verksamheten enligt MB även om det inte krävs tillstånd (9 kap. 6 § MB tredje stycket). Härigenom kan verksamheten vid *tillståndsprövningen* bli underkastad prövning enligt 2 kap. MB. Det bör även påpekas att ett mindre antal verksamheter är underkastade tillståndsplikt enligt såväl särskild lag som MB.

Det finns också regler i *plan- och bygglagen* (PBL) som i väsentliga avseenden styr möjligheterna att uppföra byggnader och andra anläggningar. Således ställs det bl.a. krav på att anläggningar skall utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen. Det ställs även krav på att bebyggelse lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bl.a. de boendes och övrigas hälsa. Om utförandet av en anläggning kräver att det upprättas en detaljplan krävs normalt också en miljökonsekvensbeskrivning.

Här kan vidare nämnas att det i *detaljplaner* får meddelas bestämmelser om skyddsanordningar för att motverka störningar från omgivningen och, om det finns särskilda skäl, högsta tillåtna värden för störningar genom luftförorening, buller, skakning, ljus eller annat liknande som omfattas av 9 kap. MB (miljöfarlig verksamhet).

Bestämmelserna i 2 kap. MB är dock inte tillämpliga vid planläggning eller bygglovsprövning enligt PBL.

De myndigheter som lämnar tillstånd till verksamhet enligt annan särskild lag (än MB) skall vid sin *tillståndsgivning* normalt enbart följa bestämmelserna enligt den särskilda lagen. *Tillståndsmyndigheten* skall således endast i de fall och i den omfattning den särskilda lagen hänvisar till MB tillämpa föreskrifter som finns i MB i sin tillståndsgivning.

Avsikten är dock, som ovan har antytts, att MB och annan lagstiftning skall tillämpas parallellt (se 1 kap. 3 § första stycket MB). I vissa fall gäller emellertid bara den speciella lagstiftningen (se 1 kap. 7 § MB). Parallelliteten innebär bl.a. att verksamheter m.m. som inte har tillståndsprövats enligt MB i de flesta fall *kan* bli föremål för ingripanden med stöd av MB vid *tillsynsverksamhet*.

Verksamheter som inte har tillståndsprövats enligt MB kan alltså, som nyss har nämnts, komma att prövas mot MB i ett *tillsynsärende*. Även verksamheter vilka har tillståndsprövats enligt MB kan bli föremål för ingripanden från tillsynsmyndighet. I dessa fall är möjligheterna till ingripanden dock något begränsade (se 24 kap. 1 § MB).

En *tillsynsmyndighet* kan om övriga förutsättningar är uppfyllda (se ovan) meddela de förelägganden och förbud som behövs för att stadgandena i MB (t.ex. *försiktighetsprincipen*) skall efterlevas. Det sistnämnda följer av 26 kap. 9 § MB.

Under detta ärendes handläggning har utskottet uppmärksammats på *två tillsynsärenden* som gäller *elektromagnetiska fälts inverkan* på omgivningen. De två ärendena gällde påverkan från starkströmskablar. I det ena fallet förelade tillsynsmyndigheten (miljönämnden) verksamhetsutövaren att tillse att magnetfältsnivån inte överskrider viss nivå och i båda fallen förelades verksamhetsutövarna att redovisa ett förslag till kontrollprogram för respektive verksamhet. Länsstyrelsen upphävde föreläggandet avseende begränsning av magnetfältsnivån och fastställde besluten i övrigt. (Se Länsstyrelsen i Skåne läns beslut den 2 februari 2001, dnr 25-28687-99 och dnr 25-3963-00). Besluten överklagades till Växjö tingsrätt, miljödomstolen.

Miljödomstolen fastställde med tillämpning av *försiktighetsprincipen* verksamhetsutövarnas skyldighet att upprätta ett förslag till kontrollprogram (innehållande bl.a. kartläggning av magnetfält och strömstyrka vid olika tidpunkter och förhållanden). Miljödomstolen fann det samtidigt (i det fall det var uppe till prövning) inte vara motiverat att, som miljönämnden hade gjort, förelägga verksamhetsutövaren att begränsa magnetfältsnivån. (Se Växjö tingsrätts, miljödomstolen, domar den 25 juni 2002 i mål nr M 87-01 och M 93-01). Målen överklagades till Svea hovrätt, Miljööverdomstolen, som inte lämnade prövningstillstånd.

Sammanfattningsvis kan sägas att den av utskottet skissade bakgrunden ger vid handen att alla verksamheter, med vissa undantag (se bl.a. 1 kap. 7 § MB), på ett eller annat sätt är underkastade vad som kallas försiktighetsprincipen (2 kap. 3 § MB). Som regelsystemet är uppbyggt skall alltså antingen tillståndsmyndigheten iakttä *försiktighetsprincipen* eller har tillsynsmyndigheten i många fall möjlighet att ingripa med stöd av samma princip. Allt under förutsättning att forskningen och den aktuella verksamheten motiverar ett ingripande.

Forskning m.m. angående strålning

Miljö- och jordbruksutskottet har i betänkande 2002/03:MJU7 behandlat frågor om *icke-joniserande strålning* m.m. med inriktning framför allt på mobiltelefoni inkluderande frågor om strålning från basstationer.

Miljö- och jordbruksutskottet redovisar i betänkandet bl.a. forskningsrön och rekommendationer som finns på området enligt följande.

Utskottet har vid de tidigare behandlingarna av motioner på området konstaterat att det pågår ett omfattande internationellt och nationellt arbete med att kartlägga eventuella hälsorisker till följd av kraftledning, mobiltelefoner samt radio- och radarsändare. Utskottet har därvid betonat vikten av fortsatt forskning inom dessa områden, inte minst mot bakgrund av den oro som finns bland allmänheten. I SSI:s rapport Exponering för radiofrekventa fält och mobiltelefoni (SSI rapport 2001:9) ges en översikt över allmänhetens exponering för radiofrekventa fält, med tonvikt på den exponering som härrör från mobiltelefonisystem. Mätningar av exponeringen för radiofrekventa fält mellan 30 och 2000 MHz har genomförts på 31 platser i Sverige: storstad, mindre stad och landsbygd. Mätningarna har visat att exponeringsnivåerna varierade starkt mellan de olika platserna, med högsta värden i storstad utomhus och i närheten av radio/TV-master. Som mest uppgick de uppmätta värdena till 3 mW/m^2 , dvs. under en tusendel av de rekommendationer som utarbetats av det internationella expertorganet International Commission on Non-Ionising Radiation Protection (ICNIRP). Dominerande bidrag till denna exponering kom från basstationer för mobiltelefoni och från TV-sändningar. I rapporten konstateras vidare att exponeringen vid egen användning av mobiltelefoner i vissa situationer kan uppgå till värden som visserligen ligger under men i närheten av ICNIRP:s rekommendationer. Den reella exponeringen är dock ofta betydligt lägre på grund av olika faktorer som telefonutförande och hur man håller telefo-

nen. Statistik från Stockholmsområdet indikerar att olika former av nedreglering av mobiltelefoners uteffekt i medelvärde kan reducera exponeringen med cirka fyra femtedelar. Trådlösa telefoner och annan mobilutrustning som PC-modem eller Bluetooth ger generellt lägre exponeringsnivåer.

De internationella riktlinjer som har tagits fram av ICNIRP är baserade på en noggrann analys av all vetenskaplig litteratur (både värmerelaterade och icke-värmerelaterade effekter) och erbjuder med stora säkerhetsmarginaler skydd mot alla identifierade faror med RF-energi. Exponeringsnivåerna från mobiltelefonen för en användare är betydligt högre än från en basstation men ligger under internationella riktlinjer. För elektromagnetiska fält mellan 100 kHz och 10 GHz kan helkroppsexponering för elektromagnetiska fält som leder till en ökad kroppstemperatur av mer än 1 °C innebära en risk för olika effekter som bl.a. beteendeförändringar. Denna exponering motsvarar ett SAR-värde (Specific Absorption Rate, gränsvärde för strålningsdos som anger hur mycket energi som tas upp per kg kroppsvävnad) på ca 4 W/kg för hela kroppen. Vid lokal exponering i huvudet över 100 W/kg har man påvisat linsgrumlingar (grå starr) i ögonen på försöksdjur. Dessa etablerade effekter utgör grunden för ICNIRP:s rekommendationer för radiofrekventa fält. (För fält i andra frekvensområden finns motsvarande bedömningar.) Ett antal studier som har undersökt möjligheten av effekter på lägre nivåer (under sådana nivåer som åstadkommer dessa termiska effekter) har också utvärderats av ICNIRP, men bedömningen var att resultaten från dessa för närvarande inte kan utgöra en bas för ICNIRP:s rekommendationer.

För det aktuella frekvensområdet (30–2000 MHz) gäller enligt ICNIRP:s rekommendationer följande gränser för exponering uttryckt i SAR:

	<i>Yrkesmässig exponering</i>	<i>Allmänhetens exponering</i>
<i>Helkropp</i>	0,4 W/kg	0,08 W/kg
<i>Bål, huvud</i>	10 W/kg	2 W/kg
<i>Extremiteter</i>	20 W/kg	4 W/kg

Dessa värden utgör medelvärden över varje 10 g massa, och över varje sexminutersperiod. Studier har visat att en exponering av 2 W/kg i huvudregionen kan leda till en temperaturhöjning på ca 0,1 °C.

De riktlinjer för allmänhetens exponering som föreslagits av ICNIRP har antagits av EU. Därigenom har EU uppmanat alla medlemsländer att utfärda rekommendationer i enlighet med dessa. SSI har nyligen utarbetat rekommendationer i form av allmänna råd om begränsning av allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält (SSI FS 2002:3). De rekommendationer som utfärdats inom EU och SSI:s allmänna råd behandlar strålning hos allmänheten. Den yrkesmässiga exponeringen regleras i Arbetsmiljöverkets föreskrift AFS 1987:2. Denna är emellertid ännu ej anpassad till ICNIRP:s rekommendationer.

Inom WHO bedrivs det s.k. EMF-projektet (Electro Magnetic Fields). Aktuella slutsatser från EMF-projektet innebär sammanfattningsvis följande. Ingen av de granskningar som nyligen utförts har kommit till den slutsatsen att exponering för de radiofrekventa fälten från mobiltelefoner eller deras basstationer orsakar några negativa hälsoeffekter. Det finns dock kunskapsluckor som identifierats för framtida forskning så att man skall kunna göra bättre hälsoriskbedömningar. Det kommer att ta ytterligare tid i anspråk att slutföra, utvärdera och offentliggöra de slutgiltiga resultaten angående eventuella hälsorisker. Under tiden har

WHO publicerat ett antal faktablad om strålning som finns på dess hemsida. Projektet beräknas vara slutfört år 2005 med uppdatering av två kriterier, ett från år 1987 om lågfrekventa fält och ett från år 1993 om radiofrekventa fält. Att projektet avslutas innebär enligt vad utskottet erfarit emellertid inte att forskningen om eventuella hälsoeffekter därmed skulle vara avslutad.

Rådet för arbetslivsforskning (RALF, numera Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, FAS) har på regeringens uppdrag studerat frågor med anknytning till icke-joniserande strålning från olika apparater. Den 30 november 2000 redovisade rådet en forskningsöversikt och utvärdering av såväl svenska som internationella forskningsresultat inom området elkänslighet och hälsorisker av elektriska och magnetiska fält. Rådet konstaterar bl.a. följande. Vad gäller mobiltelefoni kan den egna användningen av en telefon i värsta fall, dvs. vid dåliga mottagnings- och sändningsförhållanden, innebära radiofrekventa fält som leder till att exponeringen ligger strax under de grundrestriktioner som ICNIRP och EU rekommenderar. Den normala exponeringen för allmänheten från andra källor (basstationer, radio- och TV-utsändning, andras användning av en mobiltelefon i närheten m.m.) är i jämförelse med detta försumbar. Den samlade bedömningen av hälsoeffekter vid mobil telekommunikation, baserad på dagens kunskap, är att vetenskapligt stöd saknas för förekomst av ökad risk för ohälsa vid användning av mobiltelefon. Denna eller liknande slutsatser dras av i princip alla internationella utredningar och mötesreferat som arbetsgruppen har tagit del av. Under år 2001 har det därutöver gjorts ett flertal utredningar bl.a. i Nederländerna, Frankrike, Tyskland, Nya Zeeland och av EU:s vetenskapsråd. Dessutom har SSI under år 2002 även inrättat ett internationellt vetenskapligt råd som kommer att rapportera till SSI en gång om året. I SSI:s rapport 2002:16, Epidemiologiska studier över mobiltelefoner och risken för cancer – en översikt, anges att det för närvarande inte finns belägg för att mobiltelefoner utgör en risk för cancer samt att pågående studier bör ge ytterligare data om eventuella karcinogena (cancerframkallande) effekter från långvarig användning av mobiltelefoner.

Här kan även nämnas att Elsäkerhetsverket, Boverket, Post- och telestyrelsen (PTS), Socialstyrelsen, Arbetsmiljöverket och Statens strålskyddsinstitut har gett ut informationsbroschyren Strålning från mobiltelesystem i vilken redovisas bl.a. hur människor påverkas av radiovågor från mobiltelesystem.

Vidare kan nämnas att Elsäkerhetsverket, Boverket, Socialstyrelsen, Arbetsmiljöverket och Statens strålskyddsinstitut har gett ut informationsbroschyren Magnetfält och eventuella hälsorisker i vilken lämnas vissa rekommendationer. Bland annat rekommenderas att undvika placering av nya bostäder, skolor och daghem etc. nära befintliga elanläggningar som ger förhöjda magnetfält, om det finns alternativa placeringar.

Elsäkerhetsverket redovisade hösten 2002 ett regeringsuppdrag avseende strålningsrisker från kraftledningar. Verket föreslår i rapporten bl.a. skärpta gränsvärden vid tillståndsgivning. Beredningen inom Regeringskansliet har inte avslutats.

Pågående utredningar m.m. i övrigt

Boverket har haft regeringens uppdrag att i samarbete med Riksantikvarieämbetet, Naturvårdsverket, PTS, Glesbygdsverket samt Svenska Kommunförbundet belysa vilken inverkan utbyggnaden av mobiltelenätet kan få för främst natur- och kulturvärden. Uppdraget redovisades i en rapport till regeringen i maj 2001.

I rapporten sägs bl.a. att

- det bör vara ett krav att de olika operatörerna samnyttjar master,
- det blir ett omfattande behov av information till och samverkan mellan kommunala och statliga myndigheter,
- det finns nödvändig och tillräcklig kompetens och erfarenhet hos myndigheter för att hantera intressekonflikter,
- det kommer att ställas höga krav på beslutsunderlag, konsekvensbedömningar och möjlighet till inflytande i planeringen från intressenterna, inte minst medborgarna samt
- det är viktigt att operatörerna tidigt förser kommuner och länsstyrelser med information om sina utbyggnadsplaner.

Boverkets rapport bereds i Regeringskansliet.

PTS har haft i uppdrag av regeringen att bl.a. utreda och lämna förslag till utformning av myndighetens sektorsansvar för miljöfrågor. Ansvaret avser bl.a. elektromagnetiska fält inom området för trådlös kommunikation och inverkan på natur- och kulturvärden av en utbyggnad av infrastrukturen för en sådan kommunikation.

Uppdraget slutredovisades under 2002. Beredning pågår inom Regeringskansliet.

Utredningen om elektronisk kommunikation (E-komutredningen) lämnade i juli 2002 delbetänkandet Lag om elektronisk kommunikation (SOU 2002:60). Beredning pågår i Regeringskansliet. En proposition kan förväntas i mars i år.

E-komutredningen föreslår bl.a. att en operatör med ett betydande inflytande på en viss marknad skall kunna föreläggas en samlokaliseringsskyldighet eller skyldighet om gemensamt utnyttjande vad avser t.ex. master.

Även andra operatörer föreslås kunna föreläggas detta om skyldigheten krävs för att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå mål för fysisk planering. Så kan vara fallet när det saknas möjlighet till genomförbara alternativa lokaliseringar. Som en allmän grundprincip gäller att skyldigheter som åläggs skall vara rimliga ur tekniskt och ekonomiskt hänseende.

Elsäkerhetsverket har enligt den tidigare nämnda rapporten för avsikt att utreda antalet boende vid kraftledning med olika exponeringsnivåer.

Utskottets ställningstagande

Motionerna aktualiserar ett flertal olika frågeställningar.

Liksom tidigare kan utskottet konstatera att den snabba utbyggnaden av mobiltelefonnäten m.m. som pågått under en tid på ett mycket påtagligt sätt aktualiserar frågan om de eventuella hälsokonsekvenserna av strålningen från anläggningarna liksom strålningens påverkan på natur- och kulturmiljön. Frågor om anläggningarnas påverkan i form av elektromagnetiska fält på människor och miljö har fortfarande stor aktualitet och betydelse.

Försiktighet och återhållsamhet bör därför enligt utskottets mening vara vägledande vid uppförande av olika anläggningar för mobiltelefoni m.m. Av samma skäl finns det anledning att iaktta försiktighet när det gäller att placera bostäder och lokaler i närheten av kraftledningar och andra anläggningar som ger upphov till elektromagnetiska fält.

De planinstrument m.m. som kommunerna redan i dag förfogar över torde också göra det möjligt för kommunerna att undvika olämplig lokalisering av bebyggelse eller olika anläggningar för mobiltelefoni m.m. Det är också ofta till den kommunala nivån (t.ex. miljönämnder) som tillsynsansvaret och möjligheterna att ställa villkor på verksamhetsutövare har lokaliserats.

Det får mot denna i korthet beskrivna bakgrund i första hand anses vara ett kommunalt ansvar att bostäder och lokaler inte uppförs inom områden där den elektromagnetiska strålningen är för hög eller att verksamheter med för hög strålning inte placeras i anslutning till bostadsområden m.m. Den ökade kunskapen om och uppmärksamheten kring dessa frågor ger också förutsättningar för kommunerna att ta detta ansvar. Även kommunmedborgarnas medvetenhet kan förväntas bidra till att så blir fallet.

Utskottet har vidare konstaterat att MB:s försiktighetsprincip kan påverka nu aktuella verksamheter. Lagstiftningen ger således utrymme för ingripanden med stöd av denna princip eller uppställande av villkor med stöd av principen, antingen från tillsynsmyndighet eller från tillståndsmyndighet, under förutsättning att den aktuella verksamheten och forskningen på området motiverar detta.

Utskottet kan dessutom konstatera att de frågor som aktualiseras i motionerna på ett eller annat sätt är föremål för utredning eller annan beredning.

Mot denna bakgrund finner utskottet inte tillräckliga skäl för att nu ställa sig bakom förslag i dessa frågor och avstyrker därför motionsförslagen.

Bevarande av kulturmiljöer m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslaget om bevarande av kulturmiljöer m.m.

Motionen

I motion 2002/03:Bo267 (c) yrkande 36 begär motionärerna att det tas fram ett nationellt handlingsprogram för att bevara kulturmiljöer och byggnader.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill i denna fråga redovisa vilka åtgärder som redan har vidtagits på området.

Inledningsvis bör nämnas att riksdagen hösten 2001 fastställde ett antal delmål och åtgärdsstrategier med utgångspunkt i de tidigare beslutade miljö kvalitetsmålen (prop. 2000/01:130, 2001/02: MJU3, BoU3y). Under miljö kvalitetsmålet för God bebyggd miljö fastställdes bl.a. ett delmål för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse med följande formulering:

Den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen skall senast år 2010 vara identifierad och ett program finnas för skydd av dess värden. Samtidigt skall minst 25 % av den värdefulla bebyggelsen vara långsiktigt skyddad.

Det bör även framhållas att regeringen i budgetpropositionen (prop. 2002/03:1, utg. omr. 20, avsnitt 3.6.15.1) redovisar bl.a. följande.

Riksantikvarieämbetet arbetar med en strategi för hur arbetet för att bevara, utveckla och bruka den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen bör bedrivas och följas upp. En första strategi skall redovisas senast 2003 och ett program för skydd av särskilt värdefulla bebyggelsemiljöer skall finnas 2010.

Slutligen bör nämnas att regeringen även har tillsatt en utredning av skyddet för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse m.m. (dir. 2002:96 och dir. 2003:16).

Mot denna bakgrund kan utskottet konstatera att det som efterlyses i motionsförslaget i allt väsentligt får anses vara tillgodosett varför utskottet avstyrker detsamma.

Koloniträdgårdar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om koloniträdgårdar.

Motionerna

Motionärerna bakom motion 2002/03:Bo253 (s) efterlyser åtgärder för att förbättra tillgången på koloniträdgårdar. I motion 2002/03:Bo272 (v) förespråkar motionärerna bl.a. att koloniträdgårdsverksamhetens bidrag till ökade kontakter mellan svenskar och invandrare bör beaktas bl.a. vid samhällsbyggandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis erinra om att det som ett av delmålen under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö hösten 2001 fastställdes att senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för bl.a. hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras och utvecklas och andelen hårdgjord yta inte ökas. Regeringen gjorde i miljömålspropositionen bedömningen att detta i ett generationsperspektiv bör innebära bl.a. att natur- och grönområden med närhet till bebyggelsen och med god tillgänglighet värnas så att behovet av lek, rekreation, lokal odling samt ett hälsosamt lokalklimat kan tillgodoses.

Det kan tilläggas att Boverket har det övergripande ansvaret för program och strategier under delmålet men att även kommunerna och länsstyrelserna tillsammans med övriga berörda myndigheter har viktiga roller i arbetet med att förverkliga målen.

Vidare bör det framhållas att PBL-kommittén med utgångspunkt i riksdagens beslut med anledning av miljömålspropositionen skall dels analysera vad olika miljömål innebär för planering och byggande, dels överväga och redovisa vilka förändringar av plan- och bygglagstiftningen som kan behövas för att underlätta arbetet med att uppnå miljö kvalitetsmålen.

Utskottet kan samtidigt konstatera att det primärt är en kommunal fråga att avgöra vilka insatser som kan erfordras för att koloniträdgårdsodlingen skall få en omfattning som svarar mot de lokala behoven och för att den används på ett sätt som är lämpligt. I första hand bör det därför ankomma på kommunerna att i den kommunala planeringen och på annat sätt uppmärksamma behovet av mark m.m. för koloniodling. Med tanke på den långa tradition kolonirörelsen har i Sverige får det förutsättas att frågorna uppmärksammas och att kommunerna tar sitt ansvar på området utan att riksdagen gör något tillkännagivande om detta.

Föreningen Svenska Stadskärnor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslaget om föreningen Svenska Stadskärnor.

Motionen

Enligt motion 2002/03:Bo242 (fp) bör riksdagen uttala att föreningen Svenska Stadskärnor skall ges en större och mer stabil ekonomisk bas. Av motionen framgår att flera statliga myndigheter är medlemmar i organisationen och bidrar ekonomiskt till dess verksamhet. Motionären önskar att det ekonomiska stödet till organisationen från statliga myndigheter ökar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte förutsättningar för att ställa sig bakom förslag som innebär att riksdagen skall uttala sig om hur olika myndigheter skall agera. Inte heller på annat sätt finner utskottet tillräckliga skäl för att gå motionärerna till mötes. Utskottet avstyrker motionsförslaget.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. **Agenda 21, punkt 3 (kd, c)**

av Göran Hägglund (kd) och Jörgen Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Bo267 yrkande 39 och avslår motion 2002/03:Bo245.

Ställningstagande

Agenda 21 är en viktig punkt i arbetet för ett mer miljöanpassat samhälle. Att konkretisera och omsätta globala och nationella överenskommelser i verklig handling i ett lokalt sammanhang är ett övergripande mål med Agenda 21. Det är glädjande att kunna konstatera att ett antal kommuner i Sverige nu utifrån detta arbetar med planering för att åstadkomma ekologiskt hållbara städer och samhällen. Förhållandena skiftar dock kraftigt över landet. På många håll behövs därför krafttag för att miljöarbetet på allvar skall komma i gång och de uppställda målen nås. Det nationella miljöarbetet utifrån Agenda 21 bör därför intensifieras.

Detta bör med anledning av motion 2002/03:Bo267 (c) yrkande 39 ges regeringen till känna. Förslaget i motion 2002/03:Bo245 (s) får anses redan vara tillgodosett.

2. **Grönområden m.m., punkt 4 (kd)**

av Göran Hägglund (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Kr368 yrkande 2 och avslår motionerna 2002/03:MJ428 yrkande 21, 2002/03:N397 yrkande 6, 2002/03:Bo213 och 2002/03:Bo267 yrkandena 24, 35 och 44.

Ställningstagande

Under senare år har det byggts flera bostadsområden där det inte finns några möjligheter för spontanidrott i närmiljön. Det är viktigt att alla människor som vill skall kunna delta i idrottsaktiviteter. Genom att låta idrotten få vara en verksamhet med stor bredd, som involverar en stor mängd människor, kan den spela en avgörande roll för såväl människors psykiska som fysiska hälsa. Breddidrotten bidrar till människors välbefinnande och minskar riskerna för sjukdom. Denna friskvård sparar årligen mycket stora summor för svensk sjukvård.

Breddidrotten som mer betonar kamratskap och vikten av att vårda sin hälsa än de faktiska idrottsprestationerna lever dock i ett ömsesidigt beroendeförhållande med elitidrotten. Elitidrotten är för många motionärer och friskvårdare en inspirationskälla. Samtidigt är elitidrotten beroende av den stora bredden av idrotts- och motionsutövare; det är i den stora gruppen som talangerna framträder och utvecklas. För att svensk idrott även i framtiden skall kunna fostra idrottsutövare på toppnivå fordras alltså satsningar på de många människornas idrottsutövande.

För att breddidrotten skall kunna frodas krävs närhet till olika idrottsanläggningar och andra aktivitetsområden. Det är inte acceptabelt att, vilket ofta sker idag, bostadsområden planeras utan att områden för spontanidrott integreras redan på planeringsstadiet. Jag anser att regeringen skall återkomma med ett förslag på hur plan- och bygglagen skall kunna garantera att aktivitetsområden finns i samtliga bostadsområden.

Mitt förslag läggs fram med anledning av motion 2002/03:Kr368 (kd) yrkande 2. Jag finner inte tillräckliga skäl för att nu gå motionärerna bakom övriga motionsförslag till mötes.

3. Grönområden m.m., punkt 4 (c, mp)

av Helena Hillar Rosenqvist (mp) och Jörgen Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:MJ428 yrkande 21 och 2002/03:Bo267 yrkandena 24, 35 och 44 och avslår motionerna 2002/03:Kr368 yrkande 2, 2002/03:N397 yrkande 6 och 2002/03:Bo213.

Ställningstagande

Om vi skall få städer som erbjuder en bra livsmiljö är det en förutsättning att vi slår vakt om våra grönområden. Vi måste således ställa krav på att parker och andra grönområden alltid planeras in när städerna byggs ut och att vi förbättrar skyddet för befintliga grönområden. En genomtänkt strategi för hur städernas grönområden skall kunna bevaras och utvecklas behövs därför. Samtidigt finns det naturligtvis situationer när ett befintligt grönområde kan behöva tas i anspråk för något annat angeläget ändamål. En förutsättning för att så skall få ske bör dock vara att den totala tillgången på parker och andra grönområden inte minskar. Det bör därför finnas möjlighet att ställa krav på kompensationsmark då parkmark tas i anspråk för andra ändamål. Kravet på kompensationsmark bör innebära att ett nytt grönområde av minst samma storlek ställs till förfogande i rimlig närhet till det ianspråktagna området.

Det finns lämpliga laginstrument för att skydda värdefulla naturmiljöer utanför stadsområden. I stadsmiljö kan värdefulla naturmiljöer skyddas genom inrättande av nationalstadsparker. Institutet nationalstadspark täcker dock inte hela det lagtekniska behovet. Det behövs ett ytterligare institut för mindre områden där skyddet kan skrivas in i detaljplanebestämmelserna. Skyddet bör vara så utformat att det inte skall kunna tas bort genom en enkel planändring.

Riksdagen bör begära att regeringen lägger fram förslag om ett institut för skydd av mindre grönområden i stadsmiljö i enlighet med vad som ovan anförts. Regeringen bör också låta utreda förutsättningarna för att införa regler om krav på kompensationsmark vid ianspråktagande av parkmark för annat ändamål.

Våra förslag läggs fram med anledning av motionerna 2002/03:Bo267 (c) yrkandena 24, 35 och 44 och 2002/03:MJ428 (c) yrkande 21. Vi finner inte tillräckliga skäl för att nu gå motionärerna bakom övriga motionsförslag till mötes.

4. Handelsändamålet i detaljplan, punkt 5 (m, fp)

av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Margareta Pålsson (m), Lars Tysklind (fp) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:L247 yrkande 4, 2002/03:L319 yrkandena 13 och 14, 2002/03:N397 yrkande 4, 2002/03:Bo223 yrkande 9 och 2002/03:Bo290 yrkande 14.

Ställningstagande

Det finns naturligt ett kommunalt intresse av att stadsplaneringen är god, infrastrukturen fungerar, miljöintressen värnas och olika typer av servicebehov tillgodoses. Kommunernas planmonopol skall användas för att tillgodose dessa övergripande intressen, inte till att försvåra den lokala konkurrensen.

Alltsedan 1970-talet har detaljhandeln i ökad omfattning flyttats ut till tätorternas ytterområden. Skälen har varit bostadsbyggandets lokalisering, kraven på framkomlighet, mark- och fastighetspriserna samt parkeringsmöjligheterna. Denna strukturrationalisering har dock inte försämrat hushållens tillgänglighet till dagligvaror på något påtagligt sätt.

Den borgerliga regeringen genomförde förändringar i lagstiftningen så att det inte längre blev möjligt att reglera handelsändamålet genom att särskilja partihandel och detaljhandel eller genom att inom ändamålet detaljhandel särskilja handel med livsmedel från annan handel. Den möjlighet till reglering av handelsändamålet i detaljplan som den nuvarande regeringen på nytt införde år 1997 är enligt vår mening bara ett av många exempel på en regleringsiver som gagnar de styrande på bekostnad av den vanlige medborgaren. Den nuvarande regleringen av handelsändamålet i detaljplan leder till försämrad konkurrens och därmed till högre priser för konsumenten. Denna bild har nyligen bekräftats i Konkurrensverkets rapport Kan kommunerna pressa matpriserna? I rapporten konstateras att matpriserna i Sverige ligger väsentligt över EU-genomsnittet och att en av orsakerna är de bristande hänsyn som tas till konsument- och konkurrensintresset i kommunernas planering.

Betydelsen av att slå vakt om goda förutsättningar för en sund konkurrens var ett av huvudskälen till att fyrpartiregeringen tog bort regleringen av handelsändamålet i detaljplan. De argument som brukar framföras av regleringsförespråkarna är att en reglering skulle kunna bidra till bättre tillgänglighet till dagligvaror för den enskilde. Vi menar att detta är ett felaktigt synsätt. Visserligen kan man konstatera att det pågår en förändring inom dagligvaruhandeln och övrig detaljhandel, men denna beror på en rad faktorer i samhällsutvecklingen. Att externa etableringar inom detaljhandeln på något påtagligt sätt skulle ha försämrat hushållens tillgänglighet till dagligvaror går inte att påvisa. Det bör också erinras om att förändringarna i handelsutbudet till stor del beror på konsumenternas prioriteringar och intresse av lägre priser.

Bestämmelserna om möjlighet till reglering av handelsändamålet i detaljplan bör tas bort. Planprocesser och nybyggnadsregler måste också förenklas. Här vilar ett ansvar både på regeringen som kan förenkla kraven avsevärt och på kommunerna vad gäller planberedskap och bygglov.

Med hänvisning till det anförda anser vi att bestämmelserna i PBL som möjliggör en reglering av handelsändamålet i detaljplan snarast bör tas bort. Samtidigt måste planprocesser och nybyggnadsregler förenklas. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening med anledning av motionerna 2002/03:Bo223 (m) yrkande 9, 2002/03:Bo290 (fp) yrkande 14, 2002/03:L247 (m) yrkande 4, 2002/03:L319 (fp) yrkandena 13 och 14 och 2002/03:N397 (fp) yrkande 4.

5. Extern handel, punkt 6 (kd)

av Göran Hägglund (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Bo265 yrkande 3 och avslår motionerna 2002/03:Bo220 och 2002/03:Bo241 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Ett beslut om en eventuell etablering av en stormarknad eller av annan form av extern handel bör föregås av ett detaljplanearbete där frågor om miljöhänsyn, estetik, kulturarv, trygghet, trivsel, hälsa, närhet m.m. kan beaktas. Dessa allmänna intressen skall vägas mot enskilda intressen som etableringsintressen och intresset av fri konkurrens.

Vid alla stora förändringar av markanvändningen är konsekvensanalyser angelägna. För att få en balans mellan olika gruppers behov och intressen är det viktigt att konsekvensanalysen väger in hur stormarknadsetableringen påverkar det sociala livet, hur familjers behov tillgodoses, hur äldre och funktionshindrade påverkas m.m. Det behövs även miljökonsekvensanalyser som bl.a. tar fasta på förändrade transportmönster till följd av etableringen.

Erfarenheterna visar att stormarknader och handel lokaliserad till områden utanför stadskärnorna spelar en viktig roll för att öka konkurrensen och pressa priserna. Extern handel bidrar också till att praktiskt underlätta handlandet för vissa människor, samtidigt som en koncentration av affärer till stormarknader hotar att försämra tillgängligheten för andra samhällsgrupper.

För kommuner som har betydande stormarknadsetableringar är det väsentligt att agera aktivt för att hålla stadskärnan levande. Dessa kommuner måste särskilt noga bevaka utvecklingen för den centralt belägna handeln. Att bevara och utveckla centralorternas och städernas centrum är viktigt i en god samhällsplanering.

Det jag ovan anfört med anledning av motion 2002/03:Bo265 (kd) yrkande 3 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Jag avstyrker däremot övriga motionsförslag, vilka har till stora delar andra inriktningar.

6. Extern handel, punkt 6 (v)

av Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Bo220 och 2002/03:Bo241 yrkande 2 och avslår motionerna 2002/03:Bo241 yrkandena 1 och 3 och 2002/03:Bo265 yrkande 3.

Ställningstagande

Den pågående snabba utbyggnaden av stormarknader och externa köpcentrum innebär samtidigt att den bostadsorienterade handeln utarmas. Utvecklingen leder också till ett samhälle där bilberoendet ökar kraftigt. En sådan utveckling bör motverkas både av miljöskäl och av sociala skäl. Hushåll utan bil, ofta äldre och ekonomiskt svaga grupper, skall inte behöva bli lidande på grund av handelns omstrukturering.

PBL-kommitténs uppdrag omfattar även frågor om externa köpcentrum. Vi anser dock mot bakgrund av den nu pågående utvecklingen att ett moratorium för nya externa köpcentrum snarast bör införas i avvaktan på utredningens resultat. Detta ger tillfälle att ta ställning till gällande lagstiftning och förstärka kommunernas möjlighet att styra utvecklingen så att hänsyn kan tas till hela befolkningens behov och önskemål. Det behöver också utarbetas riktlinjer vad gäller utbyggnaden av externa köpcentrum både på nationell och kommunal nivå. Länsstyrelsernas roll behöver förstärkas så att olika kommuners intressen bättre kan vägas mot varandra och samordnas.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi nu framfört. Vårt förslag lämnas med anledning av förslagen i motionerna 2002/03:Bo220 (v) och 2002/03:Bo241 (mp) yrkande 2. Beträffande övriga förslag finner vi i avvaktan på PBL-kommitténs arbete inte tillräckliga skäl för att tillmötesgå dessa.

7. Extern handel, punkt 6 (mp)

av Helena Hillar Rosenqvist (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Bo220 och 2002/03:Bo241 yrkandena 1–3 och avslår motion 2002/03:Bo265 yrkande 3.

Ställningstagande

Det byggs i Sverige fler externa köpcentrum och stormarknader än i övriga Norden och inom de flesta andra EU-länder. Samtidigt sker en omfattande nedläggning av den lokala handeln i bostadsområdena. Denna utveckling ger sidoeffekter som innebär ökat bilberoende och som utestänger människor utan bil från att besöka handeln. Utbyggnaden av den externa handeln innebär också att koldioxidutsläppen ökar eftersom själva förutsättningen för etableringarna är en ökad bilanvändning. Trots att denna utveckling pågått en längre tid saknas det en nationell strategi för hur handelns omstrukturering skall hanteras.

Plan- och bygglagstiftningen innebär att en kommun själv bestämmer hur mark och vatten skall användas inom kommunens gränser. Det är emellertid nödvändigt att kommunerna baserar sina ställningstaganden på en helhetssyn på kommunens utveckling. I dag saknas en sådan helhetssyn i många kommuner. Det pågår nu en samhällsutveckling som innebär att boendet helt separeras från handeln. De strategiska besluten i denna utveckling tas i många fall av privata exploitörer enligt amerikansk modell. Kommunerna spelar ut mot varandra och vågar inte säga nej till en handelsetablering av rädsla för att mista värdefulla arbetstillfällen. Trots kraven på konsekvensanalyser i översiktsplaner och på miljökonsekvensbeskrivningar i detaljplan verkar det som om kommunpolitiker har svårt att inse de sammantagna effekterna av att släppa fram mer extern handel.

Kommunen är vid planering skyldig att ta hänsyn till förhållanden i grannkommunerna. Länsstyrelsen skall ingripa när den mellankommunala samordningen inte har skett på ett lämpligt sätt. Det finns dock många exempel på handelsetableringar som har tillåtits trots de uppenbara negativa konsekvenserna i grannkommunen. Det finns anledning att ifrågasätta om dagens reglering av de mellankommunala hänsynen vid handelsetableringar är tillräcklig. Det har alltför ofta visat sig att kommunens eget bästa väger tyngst vid etablering av externa köpcentrum. Länsstyrelserna bör därför genomföra en ingående konsekvensanalys i samband med handelsetableringar som berör flera kommuner. Det finns också skäl att överväga införandet av en vetorätt i PBL för grannkommuner.

Det finns många länder i Europa som har betydligt större möjligheter än de som finns i Sverige att styra handelns utveckling. Det finns exempelvis möjlighet att styra handelns etablering till stadskärnorna och att begränsa butiksstorleken. Det förekommer också planer på ett tidsbegränsat stopp för externetableringar. Jag anser att en sådan modell bör prövas i Sverige för att ge tid för en ordentlig genomlysning av konsekvenserna av den pågående utvecklingen. Ett moratorium bör således införas vad gäller nya externa köpcentrum och stormarknader. Detta moratorium bör gälla tills vi i Sverige har utarbetat och fastställt en tydlig policy vad gäller externa köpcentrum och ställning hunnit tas till förslag om en förstärkt lagstiftning.

Vidare ger ett moratorium utrymme för en nödvändig samhällsdebatt om vilken utveckling vi vill ha och om hur vi bäst skall kunna bevara det kulturarv som utgör grunden för alla våra svenska städer. Våra städer har traditionellt byggts efter en modell som innebär att centrum utgör den naturliga mötesplatsen för både inköp och kultur. De senaste årtiondenas köpcentrumkoncept bygger emellertid på en annan typ av samhällsbygge, den amerikanska modellen baserad på separering av boende och handel.

Vad jag ovan anfört bör riksdagen med anledning av motionerna 2002/03:Bo220 (v) och 2002/03:Bo241 (mp) yrkandena 1, 2 och 3 som sin mening ge regeringen till känna.

8. Kommunal servicezoner, punkt 7 (m)

av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Bo223 yrkande 13.

Ställningstagande

Alltför ofta inskränks rätten att få bygga och bo efter individuella önskemål av kommunpolitikernas möjlighet att avstå från att detaljplanlägga områden. Detta medför att inga bygglov kan beviljas, vilket är ett effektivt sätt för kommunpolitikerna att styra var medborgarna skall bygga och bo.

Ett stort antal människor har önskemål om att bosätta sig i t.ex. storstadskommunernas glesbygder. Motiveringen för avslag på bygglovsansökningar i sådana områden är att det blir för dyrt ur kommunalekonomisk synvinkel att tillgodose önskemål om kommunal service som t.ex. skola, skolskjutsar samt barn- och äldreomsorg. Kommunerna framhåller också i många fall att dyra lösningar med anslutning till kommunala system för vatten och avlopp är nödvändiga. Denna typ av frågor går emellertid ofta att lösa med lokala,

miljöanpassade system. Även när det gäller övrig kommunal service går det naturligtvis ofta att hitta lösningar som är bra för både den enskilde medborgaren och kommunen. Dessa lösningar får emellertid inte innebära en inskränkning av lagreglerade rättigheter som rätten till hemsjukvård, rätten att gå i skola m.m.

De redovisade problemen kan lösas genom att man delar in kommunen i servicezoner. Härigenom erhåller medborgarna även möjligheter att bygga och bo mer fritt. Då har alla parter redan från början klart för sig vad som gäller för kommunens åtaganden, dvs. vad den enskilde kan få för service i olika delar av kommunen. Förutsättningarna för att införa möjligheten till kommunala beslut om servicezoner enligt denna modell bör snarast utredas. Vi anser att en sådan modell är förenlig med den kommunala likställighetsprincipen. Alla vet från början vad som gäller och alla har möjlighet att fatta beslutet om bosättning utifrån de givna förutsättningarna. Frågan om det krävs ändring i kommunallagen, eller andra lagändringar, för införande av en modell med kommunala servicezoner bör ägnas särskild uppmärksamhet i en utredning.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att en utredning om kommunala servicezoner snarast bör tillsättas. Vårt förslag lämnas med anledning av motion 2002/03:Bo223 (m) yrkande 13.

9. Den statliga kontrollen av kommunala planer, punkt 8 (m)

av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Bo223 yrkande 10.

Ställningstagande

Under senare år har det förekommit fall där Boverket och länsstyrelser har sagt nej till etablering av stormarknader och därmed underkänt detaljplaner antagna av kommunfullmäktige. Detta är inte acceptabelt och ligger inte i konsumenternas intresse. Enligt vår uppfattning är det en kommunal angelägenhet att bestämma hur marken skall disponeras i den egna kommunen. Det är då också högst rimligt att besluten fattas av kommunen, som är bäst skickad att bedöma och avgöra sådana frågor. Stöd för detta finns i plan- och bygglagen. Länsstyrelsen och regeringen borde endast kunna upphäva planer när dessa strider mot uttalade riksintressen. Vi anser att det behövs en lagändring med denna inriktning.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motion 2002/03:Bo223 (m) yrkande 10.

10. Brottsförebyggande planering, punkt 9 (kd, c)

av Göran Hägglund (kd) och Jörgen Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Ju366 yrkande 7, 2002/03:Bo266 yrkande 2 och 2002/03:Bo267 yrkande 27 och avslår motion 2002/03:Bo277.

Ställningstagande

Ett viktigt arbete är att planera bostadsområden så att de motverkar kriminalitet. Sterila, storskaliga och anonyma bostadsmiljöer fungerar som en katalysator för vandalism och skadegörelse i alla former. Vi är övertygade om att det går att skapa ökad trygghet i bostadsområdena om man planerar varma och välkomnande miljöer. Det är viktigt att de boende själva får möjlighet att föreslå förändringar och medverka i genomförandet.

Segregation kan utgöra en grogrund för kriminalitet. Även om det är hela städer snarare än vissa bostadsområden som är segregerade, är segregationen nära kopplad till förekomsten av områden som är belastade med och som genererar sociala problem. Utvecklingen i många förortsområden har varit spiralformad mot en allt lägre attraktivitet. Ett utmärkande drag i s.k. utsatta områden är också bristen på delaktighet i den lokala utvecklingen. Det utanförskap som blir en konsekvens av detta leder till motsättningar mellan olika sociala och etniska grupper.

Undersökningar visar att det är många människor, särskilt kvinnor och unga, som känner oro eller rädsla i boendet. Därför är det viktigt att ha dessa grupper som en utgångspunkt i arbetet med att skapa tryggare boendemiljöer. Kommunerna bör i sin planeringsprocess systematiskt gå igenom alla åtgärder som kan genomföras för att kvinnor och ungdomar skall känna trygghet där de bor. Kvinnor och ungdomar måste i större utsträckning delta i all samhällsplanering. Kvinnoorganisationer och ungdomsorganisationer är i detta arbete en tillgång som tänkbara remissinstanser.

Målsättningen med bostadspolitiken måste vara att alla skall bo i en trygg och attraktiv miljö. Framför allt handlar det om att höja attraktionskraften i storstädernas ytterområden. Levande stadsdelar förutsätter såväl bostäder och arbetsplatser som god kommersiell och offentlig service.

Som ett led i integrationsarbetet måste behovet av att förebygga brott uppmärksammas i stadsplaneringen. Vi anser att brottsförebyggande aspekter alltid bör tas med i såväl planeringen av bostadsområden som samhällsplanering i övrigt. Även i skötseln och upprustningen av offentliga miljöer och genom bättre belysning kan brott förebyggas. Inte minst gäller detta våldsbrott mot kvinnor. Kommunerna bör upprätta en brottsförebyggande policy som framgår av översiktsplanen. En sådan policy kan innehålla principiella ställningstaganden om hur stadens struktur bör utvecklas för att motverka brott, hur stadskärnan skall utvecklas, och idéer om hur bostäder, arbetsplatser och handel kan blandas i bebyggelsemiljön. Plan- och bygglagen bör ses över i syfte att underlätta införandet av en brottsförebyggande policy i kommunernas översiktsplaner.

Det finns behov av tydligare riktlinjer för kommunerna och bostadsmarknadens aktörer att arbeta utifrån, bl.a. behöver hus, portar, gårdar och parkeringsplatser bli ordentligt upplysta.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi nu framfört. Vårt förslag lämnas med anledning av förslagen i motionerna 2002/03:Bo266 (kd) yrkande 2, 2002/03:Bo267 (c) yrkande 27 och 2002/03:Ju366 (kd) yrkande 7. Förslaget i motion 2002/03:Bo277 (s) får i allt väsentligt anses vara tillgodosett härigenom.

11. Tysta miljöer och buller, punkt 10 (mp)

av Helena Hillar Rosenqvist (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 11. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Bo204 yrkandena 1–3 och 6 och avslår motionerna 2002/03:Bo222 yrkandena 1–3 och 6, 2002/03:Bo231 och 2002/03:Bo265 yrkande 4.

Ställningstagande

I vår dagliga miljö har vi hela tiden olika ljud omkring oss. Buller har blivit ett omfattande miljöproblem. Bakgrundsbuller från ökande trafikintensitet är så gott som ständigt närvarande. Ljudnivån ökar ständigt och drygt en halv miljon människor anser sig vara mycket störda av buller från trafiken. Nära stora trafikleder ökar bakgrundsljudet i intervall. I tätorter märks bullret till slut inte på grund av att man vänjer sig. Men det finns där hela tiden och framkallar olustkänslor som inte kan identifieras.

I hemmen och på arbetsplatser ger elektriska apparater och olika fläktsystem oupphörligt ljud ifrån sig. I skol- och daghemsmiljö är ljudnivån ofta för hög, och för både barnen och de anställda är detta en källa till trötthet. Man kan nu koppla samman stress och buller efter forskning på området, därmed visas att buller är ett glömt miljöproblem. Samband mellan buller och skolbarns minnesprestation är nu föremål för forskning.

Bullerfria miljöer kommer alltmer att behövas för att människor skall må bättre. En utredning som klarlägger behovet av bullerfria miljöer i samhället och framför allt på arbetsplatser skulle kunna medverka till att skapa utrymmen där buller och bakgrundsljud minimeras.

Gränsvärdena för buller är i dag alldeles för generösa. Ett viktigt verktyg för att bekämpa buller vore att nya gränsvärden tas fram för bullernivåer på arbetsplatser och ute i samhället. Gränsvärdena bör således omvärderas och det behövs en hårdare bedömning. Dygnsmedelvärden som uppmätts innebär att toppar med mycket höga ljudnivåer accepteras bl.a. från trafik och flygplan, liksom att flygplan även genererar buller i de låga s.k. oktavbanden. Det höga bullret blir för oss människor den förorening som kan upplevas som den värsta av alla, eftersom vi inte kan bli kvitt den.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag nu framfört. Mitt förslag lämnas med anledning av förslagen i motion 2002/03:Bo204 (mp) yrkandena 1, 2, 3 och 6. Förslagen i motion 2002/03:Bo222 (fp) yrkandena 1, 2, 3 och 6 avstyrker jag.

12. Hantering av översvämningsrisker i den fysiska planeringen, punkt 11 (kd, c)

av Göran Hägglund (kd) och Jörgen Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 12. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Bo265 yrkande 6 och avslår motion 2002/03:Bo289 yrkande 1.

Ställningstagande

Under de senaste åren har Sverige drabbats av kraftiga översvämningar i vissa delar av landet. De stora nederbörds mängderna medför att marken blivit vattenmättad varpå skred och ras inträffar på utsatta platser. Allteftersom vattenståndet i sjöarna stigit har även flödena i de sjörika vattendragen ökat och orsakat skador på vägar och broar samt på bebyggelse nära vattendragen.

Som en följd av översvämningarna har stora och oförutsedda kostnader drabbat berörda kommuner. I många fall är det fråga om mindre inlandskommuner med redan ansträngd ekonomi, sviktande befolkningsunderlag och svag arbetsmarknad. Även enskilda personer har drabbats hårt, då vanliga försäkringar normalt inte täcker skador av denna typ.

Översvämning är en riskfaktor som enligt 4 kap. PBL skall markeras i översiktsplanen. Det finns ibland ett glapp mellan PBL-systemets möjligheter och hur frågorna hittills har hanterats i den praktiska planeringen. Skäl finns därför att noggrant se över denna hantering.

I remisskretsen till översiktsplanen bör regelmässigt räddningstjänsten ingå. Räddningstjänstplanen bör utgöra ett av underlagen för översiktsplaneringen.

Bättre flödesprognoser är nödvändiga med en samlad prognosbild för att kommunerna skall kunna vidta lokala förebyggande åtgärder. Prognoserna bör samordnas med de översiktliga översvämningsskarteringar som är gjorda.

När en kommun via Räddningsverket får statsbidrag rörande åtgärder i en älv så måste en samlad konsekvensutredning nedströms göras. Även dagens vattendomar måste ses över; de som finns är ålderstigna och tar inte hänsyn till hela älvsystemet, utan gäller ofta damm för damm.

Översvämningarna är ofta återkommande och kan drabba mycket stora geografiska områden samtidigt. Därför bör staten ansvara för och investera i ett antal regionala översvämningförråd i landet med gemensam utrustning. Härigenom skulle man på ett bättre sätt klara av kommande översvämningar.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi nu framfört. Vårt förslag lämnas med anledning av förslaget i motion 2002/03:Bo265 (kd) yrkande 6. Förslaget i motion 2002/03:Bo289 (s) yrkande 1 får härigenom anses vara tillgodosett.

13. Lokalisering av mobiltelefonmaster och kraftledningar, m.m., punkt 12 (v)

av Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 13. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ419 yrkande 5 och avslår motionerna 2002/03:So361 yrkande 5, 2002/03:MJ375 yrkande 5, 2002/03:Bo228, 2002/03:Bo237 yrkande 1, 2002/03:Bo261, 2002/03:Bo265 yrkande 7, 2002/03:Bo268 yrkandena 3 och 4 och 2002/03:Bo282 yrkandena 1–4.

Ställningstagande

När det gäller forskning på basstationer och människor som upplever elöverkänslighet och som upplevt symtom från dessa så finns det för närvarande inga systematiska studier. Det har konstaterats att gränsvärdena från strålningsstyrka från fasadantennor har överskridits. Hur vanligt det är vet vi inte. Strålskyddsinstitutet har godtagit operatörernas försäkringar att gränsvärdena inte överskrids. Men eftersom forskningen varken har bekräftat eller förkastat möjligheten att strålning av denna art har effekter på hälsan måste försiktighetsprincipen råda.

I avvaktan på ytterligare kunskap om risker och gränsvärden krävs det stor restriktivitet när det gäller att bevilja bygglov för mobiltelefonmaster och fasadantennor. Så länge vi inte vet att exponeringen från dessa är ofarlig bör försiktighetsprincipen tillämpas.

Vänsterpartiet anser att regeringen bör återkomma med förslag till kriterier som skall vara styrande vid placering av basstationer. Dessa kriterier skall utgå från att i så stor utsträckning som möjligt begränsa att människor utsätts för strålning, vilket betyder att särskild restriktivitet för beviljandet av bygglov skall tillämpas i närhet till bebyggda områden, institutioner och service. Även strålningsfria zoner skall finnas.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi nu framfört. Vårt förslag lämnas med anledning av förslagen i motion 2002/03: MJ419 (v) yrkande 5. Beträffande övriga förslag finner vi i avvaktan på PBL-kommitténs arbete inte tillräckliga skäl för att nu tillmötesgå dessa.

14. Lokalisering av mobiltelefonmaster och kraftledningar, m.m., punkt 12 (mp)

av Helena Hillar Rosenqvist (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 14. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03: MJ375 yrkande 5 och 2002/03: Bo261 och avslår motionerna 2002/03: So361 yrkande 5, 2002/03: MJ419 yrkande 5, 2002/03: Bo228, 2002/03: Bo237 yrkande 1, 2002/03: Bo265 yrkande 7, 2002/03: Bo268 yrkandena 3 och 4 och 2002/03: Bo282 yrkandena 1–4.

Ställningstagande

Elöverkänslighet drabbar många människor i vårt samhälle. Att bevisa att någon är elöverkänslig är svårt i nuvarande läge. Det kan dock inte heller bevisas att elektronmagnetiska fält är ofarliga för oss människor och därför måste också då försiktighetsprincipen gälla. Socialstyrelsen gav 1995 ut en rapport som säger att det inte finns något övertygande stöd för ett samband mellan exponering för elektromagnetiska fält och vissa hälsorisker. När det gäller elöverkänslighet kan rapporten dock inte utesluta att elektrisk utrustning kan ha direkta effekter på människokroppen. Rapporten kan inte heller vare sig bekräfta eller motsäga ett orsakssamband med ökad risk för leukemi vid exponering från elektromagnetiska fält.

Flera rapporter har kommit om hälsorisker som kan uppstå både när det gäller bildskärmsarbete och arbete med elektriska apparater med skilda spänningstal. Bosättning i närheten av kraftledningar har visat på oroande effekter med troliga cancerrisker. En orsak till hudbesvär vid bildskärmsarbete, framför allt vid arbete med nyare apparater, är att flamskyddsmedel som ingår i datorer och annan elektronisk utrustning avger brom vid användning.

Försiktighetsprincipen bör därför användas när rekommendationer ges, vid bosättning eller vistelse i eller i närheten av elektriska och magnetiska fält.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag nu framfört. Mitt förslag lämnas med anledning av förslaget i motionerna 2002/03:Bo261 (mp) och 2002/03:MJ375 (mp) yrkande 5. Beträffande övriga förslag finner jag i avvaktan på pågående beredning m.m. på området inte tillräckliga skäl för att nu tillmötesgå dessa.

Särskilda yttranden

1. Övergripande planfrågor, punkt 2 (m, fp, kd, c)

Göran Hägglund (kd), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Margareta Pålsson (m), Lars Tysklind (fp), Peter Danielsson (m) och Jörgen Johansson (c) anför:

Under rubriken Övergripande planfrågor har utskottet funnit det lämpligt att behandla förslag som avser frågor om jämställdhetsperspektiv, konstnärlig utsmyckning, inflytandefrågor m.m., flexibilitet i planeringen, regional planering, instansordning (överprövning av beslut enligt PBL) samt industritableringar (huvudsakligen frågor om dubbelprövning enligt PBL och miljöbalken [MB]).

Gemensamt för de under denna rubrik behandlade motionsförslagen är att de frågor som där tas upp på ett eller annat sätt ingår i det uppdrag som PBL-kommittén har. Det innebär som utskottet anför att många av de problem som motionärerna tar upp kan förväntas få sin lösning när resultatet av utredningens arbete föreligger. Målet måste vara att förenkla regelverken. Vi utgår från att så kommer att bli fallet.

Vi kommer att under PBL-kommitténs arbete och vid den fortsatta beredningen av kommitténs förslag bevaka behandlingen av de frågor som tas upp i de aktuella motionerna från våra respektive partier.

I detta sammanhang vill vi dock särskilt framhålla vikten av att de problem som hänger samman med den nuvarande instansordningen för planprocessen får en lösning och att lösningen inte drar ut på tiden.

2. Grönområden m.m. och Tysta miljöer och buller, punkt 4 och 10 (fp)

Nina Lundström (fp) och Lars Tysklind (fp) anför:

Gemensamt för de under denna rubrik behandlade fp-förslagen i motionerna 2002/03:Bo222 yrkandena 1, 2, 3 och 6 och 2002/03:N397 yrkande 6 är att det på respektive område för närvarande pågår ett omfattande utredningsarbete m.m. Vi anser därför att vi i dagsläget inte bör lämna några förslag i frågorna utan utgår från att de frågeställningar som motionerna aktualiserar ändå kan förväntas få sin lösning.

Vi kommer dock att följa det fortsatta arbetet på dessa områden och bevaka behandlingen av de frågor som omfattas av förslagen i de nu aktuella fp-motionerna.

I detta sammanhang vill vi samtidigt framhålla vikten av att bullerproblemen löses och att även frågan om skydd för fler grönområden inom tät exploaterade områden får sin lösning.

3. Grönområden m.m., punkt 4 (c)

Jörgen Johansson (c) anför:

De under denna rubrik behandlade c-förslagen i motionerna 2002/03:Bo267 yrkandena 24, 35 och 44 och 2002/03:MJ428 yrkande 21 har det gemensamt att de frågor som där tas upp på ett eller annat sätt ingår i det uppdrag som PBL-kommittén har. Även Boverket, länsstyrelserna och kommunerna bedriver ett arbete som direkt har bäring på dessa frågor. Det innebär att många av de problem som motionärerna tar upp kan förväntas få sin lösning. Vi utgår från att så kommer att bli fallet.

Vi kommer att följa det arbete som bedrivs inom Boverket, länsstyrelserna och kommunerna. Vi kommer även att under PBL-kommitténs arbete och vid den fortsatta beredningen av kommitténs förslag bevaka behandlingen av de frågor som tas upp i motionerna.

I detta sammanhang vill vi dock särskilt framhålla vikten av att behovet av skyddade grönområden inom stadsmiljö tillgodoses inom en snar framtid.

4. Tysta miljöer och buller, punkt 10 (kd, c)

Göran Hägglund (kd) och Jörgen Johansson (c) anför:

Mot bakgrund av det omfattande arbete som pågår på bullerområdet har vi stannat för att i dagsläget inte ställa oss bakom förslaget om vikten av att i översiktsplaner kartlägga tysta zoner som lämnas i motion 2002/03:Bo265 (kd) yrkande 4.

Vi kommer dock att följa det fortsatta arbetet på området och om frågan inte får en lämplig lösning inom en inte alltför avlägsen framtid återkomma i annat sammanhang.

5. Lokalisering av mobiltelefonmaster och kraftledningar, m.m., punkt 12 (v)

Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v) anför:

Mot bakgrund av att beredningen av det uppdrag angående strålningsrisker m.m. som Elsäkerhetsverket redovisade till regeringen hösten 2002 ännu inte har avslutats finner vi i dagsläget inte skäl för att ställa oss bakom det förslag om skärpta regler för placering av kraftledningar som aktualiseras i motion 2002/03:Bo237 (v) yrkande 1.

Vi kommer dock att följa det fortsatta arbetet på området och om frågan inte får en lämplig lösning inom en inte alltför avlägsen framtid återkomma i annat sammanhang.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2002/03:27

Proposition 2002/03:27 Vissa överklaganden enligt plan- och bygglagen:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10).

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002

2002/03:Ju366 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

7. Riksdagen begär att regeringen ger Boverket i uppdrag att för kommunerna utarbeta tydliga riktlinjer för bebyggelseinriktade hinder mot brott.

2002/03:L247 av Inger René m.fl. (m):

4. Riksdagen beslutar att avskaffa handelsändamålet i plan- och bygglagen.

2002/03:L319 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förenkling av plan- och bygglagen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta bort möjligheten till reglering av handelsändamålet i detaljplaner.

2002/03:So361 av Kerstin Lundgren (c):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att försiktighetsprincipen skall tillämpas vid alla installationer och all planering samt om införandet av strålningsfria zoner i kommunerna.

2002/03:Kr265 av Peter Pedersen m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den skall uppdra åt Kommittén för översyn av plan- och bygglagstiftningen PBL att beakta idrottsrörelsens rätt till samråd.

2002/03:Kr368 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om aktivitetsområden i bostadsområden.

2002/03:MJ375 av Barbro Feltzing m.fl. (mp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att försiktighetsprincipen skall gälla vid rekommendationer för bosättning eller vistelse i närheten av elektriska och magnetiska fält.

2002/03:MJ419 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

5. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till kriterier som skall vara styrande vid placering av basstationer, kriterier som skall utgå från att i så stor utsträckning som möjligt begränsa människors exponering för strålning.

2002/03:MJ428 av Maud Olofsson m.fl. (c):

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om grönområdenas betydelse i stadsmiljöer för människor, djur och natur.

2002/03:N397 av Martin Andreasson m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka konkurrensen och skapa lägre priser för konsumenterna genom att ta bort kommunernas möjlighet att stoppa etablering av nya butiker när detaljplaner fastställs.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fler grönområden i Storstockholm behöver skydd som t. ex. naturreservat.

2002/03:A366 av Margareta Andersson m.fl. (c):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett jämställdhetsperspektiv i samhällsplaneringen.

2002/03:Bo204 av Barbro Feltzing och Helena Hillar Rosenqvist (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om miljöer som är bullerfria.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bygga ett tystare samhälle.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att gränsvärden för bakgrundsbuller på arbetsplatser och ute i samhället bör tas fram.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sänkta gränsvärden i urbana utomhusmiljöer.

2002/03:Bo213 av Lars Wegendal (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att låta Boverket utvärdera tillämpningen av PBL:s regler om krav på att bostadsområden planeras med utgångspunkten att ytor för lek och motion tillgodoses.

2002/03:Bo216 av Annelie Enochson (kd):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att reformera planprocessen.

2002/03:Bo220 av Karin Svensson Smith m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall återkomma med lagförslag om ett tillfälligt stopp för etablering av externa köpcentrum.

2002/03:Bo222 av Erling Bager (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att målet för arbetet mot minskat buller inte skall uttryckas i vissa bullernivåer utan i minskade negativa effekter av buller.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ambitionen i det kortsiktiga arbetet skall höjas och de negativa effekterna i form av sömnstörningar, samtalsstörningar och upplevd allmän störning skall minskas med 10 % till år 2010 och med 30 % till år 2020.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vad avser buller från markbunden trafik man - som ett led i arbetet mot minskade negativa effekter - skall eftersträva att även ge boende tillgång till en god, störningsfri ljudmiljö.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ökad vikt läggs vid att bevara hittills tysta områden och miljöer.

2002/03:Bo223 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om flexibilitet vid kommunal planering.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av lagstiftningen gällande antalet instanser för överklagande av detaljplan och bygglov.
9. Riksdagen beslutar att avskaffa handelsändamålet vid detaljplan i PBL.
10. Riksdagen beslutar om en lagändring i fråga om underkännande av kommunala detaljplaner. Dessa får endast upphävas när de strider mot uttalade riksintressen, i enlighet med vad som anförs i motionen.
13. Riksdagen begär att regeringen utreder frågan om kommunala servicezoner i enlighet med vad som anförs i motionen.

2002/03:Bo225 av Sten Lundström m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning om planeringsinstrument för regional samhällsplanering.

2002/03:Bo228 av Tomas Eneroth (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av utökade informationsinsatser gällande utbyggnaden av 3 G-nätet.

2002/03:Bo231 av Gunilla Wahlén (v):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag enligt vad i motionen anförs om certifiering av tysta miljöer i tätorterna.

2002/03:Bo232 av Owe Hellberg m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om barns inflytande i planering av boendemiljöer.

2002/03:Bo237 av Gunilla Wahlén (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en skärpning av reglerna för placering av kraftledning.

2002/03:Bo241 av Helena Hillar Rosenqvist (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att plan- och bygglagen ändras så att grannkommuner får vetorätt vid etablering av externhandel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett moratorium för nyetablering av externhandel införs.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att etablering av externhandel bör vara tillståndspliktig enligt miljöbalken.

2002/03:Bo242 av Johan Pehrson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en större och mer stabil ekonomisk bas för föreningen Svenska stadskärnor.

2002/03:Bo245 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning inriktad på en helhetssyn på framtidens samhällsbyggande och integrering av det lokala Agenda 21-arbetet i all samhällsplanering.

2002/03:Bo253 av Ronny Olander och Siw Wittgren-Ahl (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om åtgärder för att bl.a. av folkhälsoskäl förbättra tillgången på koloniträdgårdar.

2002/03:Bo261 av Barbro Feltzing och Helena Hillar Rosenqvist (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att försiktighetsprincipen skall tillämpas i stadsmiljön för att inte öka den elektromagnetiska strålningen.

2002/03:Bo265 av Dan Kihlström m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att effektivisera planprocessen genom färre överklagandeinstanser.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konsekvensanalyser i samband med stormarknadsetableringar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att kommunerna kartlägger tysta zoner i översiktsplanerna.
6. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att utreda förutsättningarna för att i den fysiska planeringen bättre kunna hantera översvänningsfrågor.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av hänsynstaganden till natur- och kulturvärden vid mobilnätsutbyggnaden.

2002/03:Bo266 av Dan Kihlström m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av brottsförebyggande policy i kommunernas översiktsplaner.

2002/03:Bo267 av Maud Olofsson m.fl. (c):

6. Riksdagen begär att regeringen som sin mening i utredningen om plan- och bygglagen utvärderar hur möjligheten till flexibilitet har tagits till vara i den kommunala planeringen och utreder hur planprocessen kan förenklas.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förnyelse av bostadsmiljön.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att brottsförebyggande aspekter måste tas med vid all samhällsplanering.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökat brukarinflytande.

35. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om ett institut för skydd av mindre grönområden i stadsmiljö i enlighet med vad i motionen anförs.
36. Riksdagen begär att regeringen tar fram ett nationellt handlingsprogram för att bevara de mångfasetterade kulturmiljöer och byggnader som finns i vårt land.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att intensifiera det nationella Agenda 21-arbetet.
44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av grönområden.

2002/03:Bo268 av Ronny Olander och Kerstin Engle (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överväga möjligheten att kommunerna åläggs att för allmänheten redovisa de mobilmaster som finns och planeras i kommunen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överväga möjligheten att ålägga kommunerna att vid utbyggnad av mobilmaster effektivisera genomförandet genom att inte använda fler antal master än vad anses nödvändigt samt att i fortsättningen ta hänsyn även till mänskliga värden.

2002/03:Bo270 av Sören Wibe och Lars Lilja (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av de långa handläggningstider som miljöprövning och planlagar orsakar större industriinvesteringar.

2002/03:Bo272 av Kjell-Erik Karlsson och Sven-Erik Sjöstrand (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om koloniträdgårdsvärksamhet som en tillgång i arbetet med att öka kontakterna mellan invandrade och svenskar i samhället.

2002/03:Bo277 av Tommy Ternemar m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om trygghet i boendet.

2002/03:Bo282 av Annelie Enochson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att krav skall ställas på operatörerna att i varje kommun omgående presentera en mastplan över hela sin utbyggnad i kommunen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att krav skall ställas på kommunerna att bättre informera medborgarna om mastplanerna. Informationen skall gälla mastlokaliseringar, masthöjder, strålningsförändring i närområdet och gränsvärden.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att krav skall ställas på operatörerna att redovisa strålningsvärden vid basstationerna som registrerats vid mätning utförd av en oberoende mättingsman.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokaliseringen av 3 G-mobilmaster.

2002/03:Bo289 av Carina Ohlsson och Berndt Ekholm (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att det tas hänsyn till översvämningsrisken i all fysisk planering.

2002/03:Bo290 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av regelförenkling vad gäller planprocesser och nybyggnadsregler.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommunernas rätt att stoppa lågprisbutiker med bestämmelser i plan- och bygglagen (PBL) måste försvinna.

2002/03:Bo314 av Eva Arvidsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillägg i plan- och bygglagen om konstnärlig gestaltning av vår gemensamma miljö.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10)

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 4 § plan- och bygglagen (1987:10)¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

13 kap.

4 §²

Länsstyrelsens beslut enligt 12 kap. 2 § huruvida prövning skall ske eller ej och länsstyrelsens förordnande enligt 12 kap. 4 § första stycket samt länsstyrelsens beslut enligt 12 kap. 4 § andra stycket att lov eller förhandsbesked inte skall gälla får inte överklagas.

Andra beslut av länsstyrelsen enligt denna lag än de som anges i första stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol om beslutet avser

1. bygglov eller förhandsbesked inom område med detaljplan,

2. bygglov eller förhandsbesked inom område som inte omfattas av detaljplan och överklagandet avser frågan om åtgärderna utgör kompletteringsåtgärder enligt 8 kap. 13 §, uppfyller kraven i 3 kap. eller strider mot områdesbestämmelser,

3. rivningslov eller marklov och överklagandet avser frågan om åtgärderna strider mot en detaljplan eller områdesbestämmelser,

Länsstyrelsens beslut enligt 12 kap. 3 § att helt eller i en viss del upphäva ett beslut om detaljplan, områdesbestämmelser, lov eller förhandsbesked får överklagas hos regeringen. Andra beslut av länsstyrelsen enligt 12 kap. får inte överklagas.

Länsstyrelsens beslut i ett överklagat ärende om antagande, ändring eller upphävande av en detaljplan, områdesbestämmelser eller en fastighetsplan får överklagas hos regeringen.

Andra beslut av länsstyrelsen enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Om målet rör en fråga av särskild betydelse för Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt skall domstolen överlämna målet till regeringen för prövning.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

¹Lagen omtryckt 1992:1769.

²Senaste lydelse 1995:1730.

4. förordnanden enligt 6 kap. 19 § att avstå eller upplåta mark eller enligt 6 kap. 22 § om skyldighet att bekosta anläggande av gator och vägar samt anordningar för vattenförsörjning och avlopp,

5. fråga enligt 9 kap.,

6. påföljder och ingripanden enligt 10 kap.,

7. debitering av avgifter som anges i 11 kap. 5 §,

hos regeringen i övriga fall.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för överklagande av beslut som länsstyrelsen har meddelat före den 1 juli 2003.